

■ *Tweehonderd jaar Moscou in Bovekerke*¹

Gerdi Staelens, Patrick Lagrou

De naam Moscou gaat quasi zeker terug tot de laatste jaren van de Franse overheersing periode (1794-1815), meer specifiek tot de fase van de bevrijding van het Franse juk. Deze tweehonderdste verjaardag is een ideale gelegenheid om enkele historische facetten van de Bovekerkse wijk Moscou te belichten.

■ Over de wijknaam Moscou

■ Beknopte geschiedenis²

Ten gevolge van de oorlogsverklaring van Frankrijk aan tsaar Alexander I, trok Napoleon³ met een volksleger naar Rusland. Op 14 september 1812 bereikte hij de verlaten hoofdstad Moscou.

Op zijn terugtocht en na de – door Napoleon verloren - Slag bij Leipzig ontstond er een verbond van legers tegen hem, gevormd door het Verenigd Koninkrijk, Rusland, Pruisen, Oostenrijk, Zweden, Spanje, Portugal en nog enkele Duitse staten.

De geallieerden zetten de achtervolging in waarbij de Kozakken vaak de voorposten waren. Eén van de achtervolgingsroutes, onder het bevel van de Pruisische generaal Bülow, liep vanuit Nederland, over Antwerpen naar Brussel. Vandaar werden er expedities gericht op Oost- en West-Vlaanderen. Via Aalst, Dendermonde en Gent bereikte men Brugge op 12/02/1814. Vier dagen later bereikten de geallieerden Kortrijk.

Na de verovering van Parijs (31/03) en het ondertekenen door Napoleon van zijn gedwongen troonsafstand (11/04) kwam het op 12/04/1814 tot een wapenstilstand. De lijn De Haan, Torhout, Roeselare, Menen was de scheidingslijn. De troepen moesten langs deze lijn één mijl afstand houden.

Tijdens de bevrijdingstocht liet generaal Bülow onder bevel van de hertog van Weimar op verschillende plaatsen in België een totaal van 2.000 ruiters en 15.000 infanteristen achter.

De geallieerden bleven tijdens de wapenstilstand nog een tijd in onze gewesten. Ze wilden immers bij ons eerst een voorlopige regering in het zadel helpen. Het duurde nog tot eind mei 1814 vooraleer alles voor de aanstelling van een voorlopige regering in de plooi viel⁴.

¹ Mijn bijzondere dan aan Marc Dewilde voor de wetenschappelijke ondersteuning en de kritische nalezing.

² Met dank aan Catherine Paesmans, lic.Oost-Europese talen en Culturen, voor het ontvangen van haar verhandeling: De kozakken in België in 1813-1814, De cosaquibus, domine, libera nos!, KUL, Leuven 2006.

³ Napoleon Bonaparte was als Napoleon I tussen 1804 en 1815 keizer van de Fransen.

⁴ Pas op 26 juni viel alles in een definitieve plooi met de ondertekening van het Verdrag der 8 Artikelen door Engeland, Pruisen, Oostenrijk en Rusland. Hierin werden de voorwaarden vastgelegd, die leidden tot een hereniging van de noordelijke en de zuidelijke Nederlanden onder het bewind van Willem van Oranje.

■ Honderd dagen te Bovekerke

Door het opzoekingswerk van Lucien Van Acker, een achterkleinkind van de toenmalige burgemeester Pieter Van Acker⁵, weten we dat ook Bovekerke op het pad lag van de geallieerden⁶.

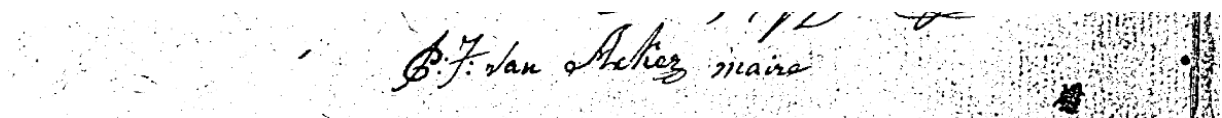
We citeren uit zijn publicatie⁷:

“Op zekere dag in 1814 kwamen er echter onverwacht *menigvuldighe pruyssensche soldaeten* te Bovekerke toe. De burgemeester moest ze dringend logeren op kosten der gemeente, en vond niets beter dan ze op kosten van zijn taxaties te plaatsen bij Frans Perdu, herbergier in het dorp. Baas Perdu rekende hiervoor de burgemeester 149,85 fr. aan. Deze Pruisen waren zo veeleisend en lastig dat ze hun eigen briefport door de gemeente lieten betalen, want er werd vergoed *over expressen gezonden naer de omliggende gemeenten met brieven voor de pruysschensche*.

Na deze bezetting kwamen nieuwe logés. Verscheidene Bovekerkenaars bekleegen zich nu bij de maire dat ze zwaarder dan de andere inwoners met inkwartiering belast waren. Daarom vergoedde maire Van Acker zes personen *om hun te indemiseren over de groote belastingen in logement van troepen, naer evenredigheyd van d’andere inwooners*, te weten Pieter de Poorter, Hubregt Proot, Carel Vanthuyne, Philippe De Keyser, Joannes Vanthuyne en Hendrik Tampere.

In het jaar 1815, even voor Waterloo, toen er terug op doortocht in de streek waren, begon de maire van Bovekerke opnieuw zijn verplichtingen te voldoen als in 1814. Kwade gewoonten zijn moeilijk te laten⁸. Hij inde *een rolle van ontfanc gedaan in de maend juny 1815 tot leveren de objecten voor het approvisionnement der stad Nieuport*. Meel dat moest geleverd worden *naer Brugge voor het magazyn van Antwerpen*, werd eveneens uit dezelfde beurs betaald.

Blijkens de rekeningen van al die leveringen heeft men de indruk dat er alleen in 1814 werkelijk soldaten te Bovekerke arriveerden. In 1815 beperkte alles zich min of meer tot zware opeisingen en leveringen in natura voor de militaire magazijnen der omliggende steden, iets wat ook al het jaar voordien gebeurde”.

A black and white photograph of a handwritten signature in ink. The signature is written in a cursive script and reads 'P. J. van Acker maire'. The ink is dark and the background is a light, textured surface, likely a piece of paper or parchment.

Handtekening van burgemeester Pieter Van Acker uit het boek van de burgerlijke stand in 1814.

De Pruisische soldaten zijn vermoedelijk één à twee dagen na de doortocht in Brugge (12/02) in Bovekerke aangekomen. Vermoedelijk bleven de bevrijders hier in Bovekerke, net zoals op andere plaatsen in België, tot eind mei 1814, het tijdstip van de aanstelling van de voorlopige regering⁹. Deze periode omvat om en bij de 105 dagen.

⁵ Van Acker Petrus Josephus (°Ruddervoorde 1760, †Bovekerke 31/3/1850) was van 1813 tot 1824 burgemeester van Bovekerke (*Maire* in Franse periode 1813-14, burgemeester in de Hollandse periode 1815-24).

⁶ B. Slembrouck vermeldt ook het verblijf van Pruisische soldaten in Werken in 1815.

⁷ Lucien Van Acker, Rond de “honderd dagen” te Bovekerke, Biekorf, 1970.

⁸ De auteur verwijst hier naar de vindingrijkheid van de burgemeester voor het aanrekenen van extra kosten tijdens de bevrijding ten aanzien van de losten, die hij mocht doorrekenen op 24/02/1922 aan de provinciale overheid. De burgemeester zal verplicht worden door het *Collegie van Staeten Provinciael* te Brugge om enkele kosten voor het bedrag van 201,40 fr., waaronder de hoge kosten voor vijf man die te Bovekerke op strafexpeditie waren geplaatst, terug *aan de commune te moeten betaalen*.

⁹ Nikolaus Karl baron von Vincent kreeg toen in naam der vijf geallieerde mogendheden het gezag in de van de Fransen bevrijdde Belgische provincieën.

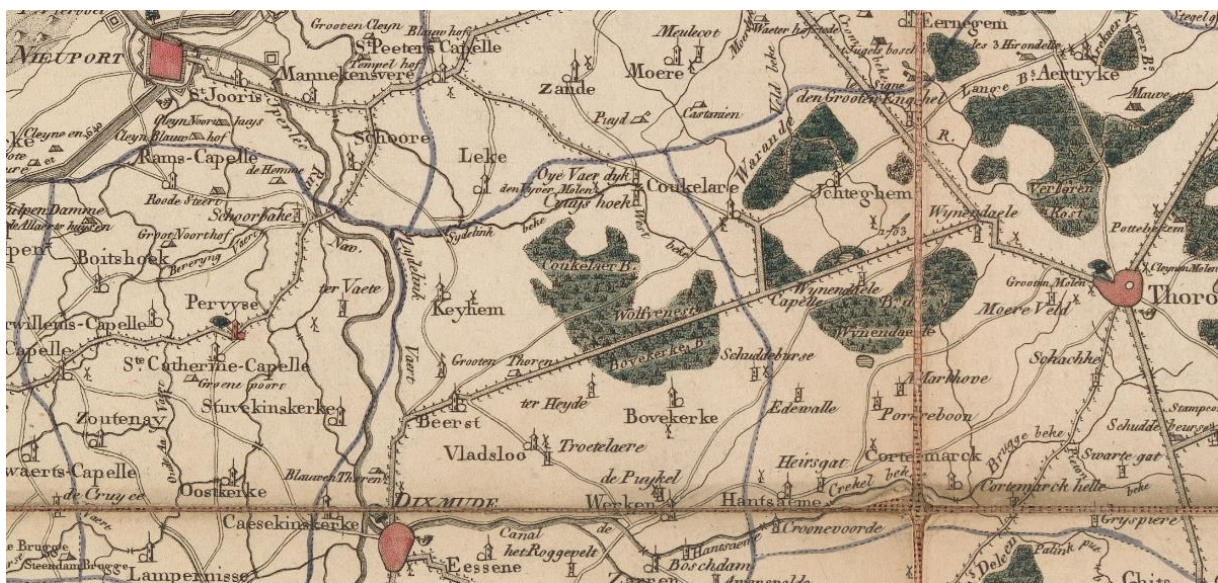
Zoals eerder aangehaald was na de passage in Brugge (12/02) de volgende gekende plaats van aankomst Kortrijk (16/02). Bovekerke ligt echter niet op de lijn Brugge-Kortrijk. Vermoedelijk trok men vanuit Brugge in verschillende richtingen door West-Vlaanderen.

Oostende en Nieuwpoort waren toen Franse garnizoenssteden. Het is dus aannemelijk dat tussen deze twee steden de achterliggende regio goed onder controle werd gehouden.

De Provinciebaan zal vermoedelijk één van de uitgekozen wegen zijn geweest.

Misschien was Bovekerke, dat op een korte afstand van deze, op dat moment moderne, weg ligt, een goede uitvalsbasis om zich snel te kunnen verplaatsen.

Maar de onderstaande kaart uit de Franse tijd toont ook dat het bosbestand in de regio behoorlijk beperkt was. Vanaf de Provinciebaan gezien lag Bovekerke toen als het ware verscholen achter een bos. Vermoedelijk werd Bovekerke ook gekozen als een goede strategische schuil- of rustplaats aan de rand van het bos.

Kaartfragment uit Nouvelle Carte de Département de La Lys (1799)¹⁰.

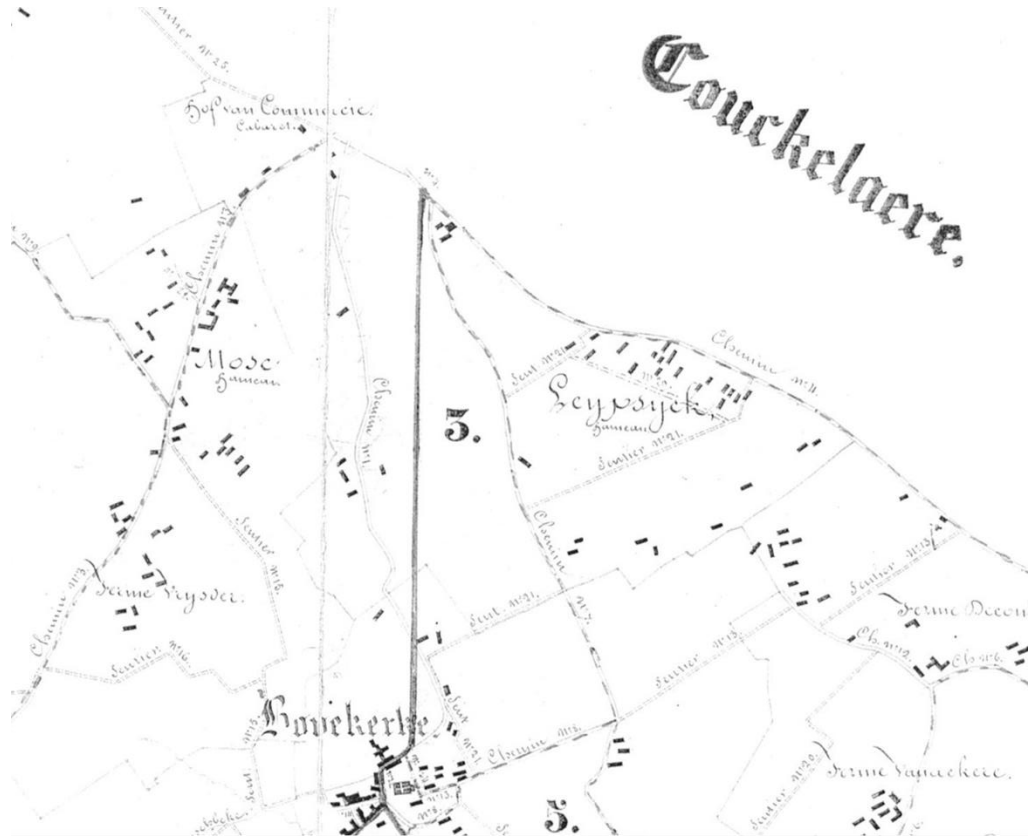
Impressie van voorttrekkende Kozakken¹¹.

¹⁰ Ph. J. Maillart et Soeur, Nouvelle Carte de Département de La Lys, Provinciale Bibliotheek Tolhuis, Brugge. Met dank aan Jeroen Cornilly.

¹¹ http://www.fleurus-tourisme.be/images/OCTFleurus/images/batailles/1815/5eme/cosaques_HI.jpg.

■ Indicaties in Bovekerke

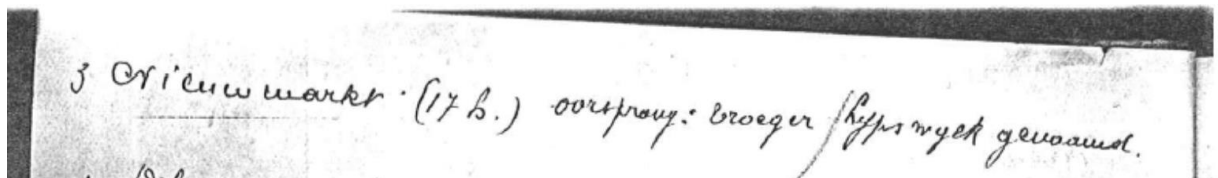
Opmerkelijk is dat op de Kaart der Buurtwegen uit 1844 twee toponiemen van Bovekerkse wijken verwijzen naar de geallieerden. De twee wijken situeren zich links en rechts van de Bovekerkestraat.

Fragment uit de Kaart der Buurtwegen (1844) met de vermelding Leypsyck en Moscou.

■ Leypsyck

Volgens de buurtwegenkaart is ten oosten van de Bovekerkestraat en langs de Moervijverweg in 1844 de wijk *Leypsyck* gesitueerd. De wijknaam verbasterde verder. In 1952 wist Bruneel nog dat de wijk destijds gekend was als *Lijpswijck*¹².

Fragment uit een kladtekst van gemeentesecretaris Marcel Bruneel uit 1952¹³.

¹² Later zal de wijknaam verdwijnen en verschijnt het toponiem Nieuwmarkt op de kaarten. Dit toponiem heeft dan betrekking op een ruimere omgeving dan deze van de wijk. Mogelijk moet de betekenis van Nieuwmarkt gezocht worden in de betekenis van de daar nieuwe gerooide bossen (mark=gemene gronden). De kaart van 1846 toont aan dat de vermoedelijke mark toen nog aanwezig was. Dit strookt met de informatie van de legger van 1843.

¹³ Gemeentesecretaris Bruneel noteert hierbij dat er toen 17 huizen waren op de wijk. Dit is evenveel als wat we tellen op de kaart van de buurtwegen uit 1844.

Het ligt voor de hand dat beide toponiemen *Leypsyck* en *Lijpswijck* verwijzen naar de Duitse stad Leipzig. We denken hierbij aan de Slag bij Leipzig of de Volkerenslag die plaatsvond van 16 tot 19 oktober 1813.

Zou dit de wijk kunnen zijn waar de Pruisen bivakkeerden?

We konden achterhalen dat er op de gronden ten westen langs de Moervijverweg, ingesloten tussen de Moervijverweg, de Middelstraat en de Populiereweg, in 1787 bomen werden geroid¹⁴.

De *disch* van Bovekerke bezat er volgens de legger van 1843 de percelen 206 en 220 tot 225 die bij de kruising van de Moervijverweg en de Lange Slag¹⁵ liggen. Deze percelen liggen onmiddellijk ten zuiden van de wijk, naast landbouwgronden.

Misschien werden deze percelen, die eigendom waren van de gemeente, bestemd voor het kampement van de Pruisen.

■ Moscou

Ten westen van de Bovekerkestraat loopt de Noordstraat¹⁶ naar de wijk Moscou.

Het zijn de huizen die gelegen zijn ten noorden van de Noordstraat die moeten gezien worden als de wijk Moscou.

Door de bevindingen van Paesmans¹⁷ weten we dat de lokale bevolking de geallieerde troepen benoemde met één woord. Voor de Russen was dit Roesky of Moscou. Het is vooral Mos(c)(k)ou dat we frequent aantreffen. We denken hierbij o.a. aan de Moskoustraat in Ieper, Moskou in Gent-Ledegem en uiteraard ook Moscou in Bovekerke.

Voor Gent zijn er voldoende bewijzen voor de intocht van de geallieerden op 04/02/1818:

“A huit heures du matin, une soixantaine de Cosaques apparurent, en effet. D’un formidable poussée, la foule s’élança vers eux, faisant entendre des cris assourdissants de bienvenue. Les chapeaux volaient en l’air, les mais se levaient, comme en un accès de délire, vers les cavaliers qui, en signe de joie, agitaient leurs bonnets crasseux”.

Deze getuigenis over de geestdriftige verwelkoming van de Kozakken door de Gentse inwoners is afkomstig van de Gentenaar De Laval¹⁸. Hij noteert verder dat de extreme smerigheid van de Kozakken het enthousiasme snel zou laten omslaan in afkeer.

Het waren de Kozakken die op hun kleine vinnige paarden de Fransen op de voet volgden en de voorhoede van de geallieerde legers vormden.

Aangezien de geallieerden vanuit Gent, over Brugge en volgens de getuigenissen ook in Bovekerke aanwezig waren is het aannemelijk dat de Kozakken ook hier aan de basis liggen van de wijknaam Moscou.

Op de wijk Moscou was er nog een andere Russische indicatie. Een van de talrijke cafés had er de naam *Odessa*¹⁹. Odessa is een belangrijke stad in Ukraine die gelegen is aan de Zwarte Zee.

¹⁴ De grond werd nadien in drie gedeeld en verkocht aan Philippus Vandepoele, Pieter Vandepoele en Joannes Dittellieu.

¹⁵ De Lange Slag staat haaks op de Moervijverweg en maakt verder verbinding met de Populiereweg.

¹⁶ De Noordstraat en de Moervijverweg vormden samen met de Bovekerkestraat toen één kruising. In 1866 zal men de twee wegen laten aansluiten op de rechtgetrokken Bovekerkestraat.

¹⁷ Catherine Paesmans, De kozakken in België in 1813-1814, De cosaquibus, domine, libera nos!, KUL, Leuven 2006.

¹⁸ Van Duyse H., Mièttres de l’histoire de Gand. Les Cosaques 1814, Gent, Vuylsteke, 1899, p. 24.

¹⁹ Eind 19de eeuw behoorde de woning van café Odessa toe aan Charles Denecker.

Deze gerenoveerde woning was ooit café Odessa. (Foto: G. Staelens).

Uit de studie van Paesmans volgt mogelijk een verklaring voor de cafénaam *Odessa*: “Deze voorhoede werd nog gevolgd door verschillende kleinere afdelingen tot ongeveer een 300-tal soldaten onder het bevel van een zekere Novosinovitz-Mensikov, een dertigjarige kolonel van de Don-Kozakken, die rond het middaguur Gent bereikte. Een deel van deze troepen werd gekantonneerd bij de burgers thuis, maar het grootste deel bivakkeerde gewoon op zijn *kozaks* op het Wapenplein. Daarnaast bivakkeerde er ook een polk van 4 à 500 Kozakken op het grondgebied van Ledeberg”²⁰.

Ook de Don-Kozakken komen uit Ukraine. Meer bepaald verwijst hun benaming naar de rivier de Don die uitmondt in de Zwarte Zee.

De relatie van Odessa en de Don-Kozakken ligt voor de hand.

Vermoedelijk moeten we de bivakplaats zoeken langs Noordstraat ten westen van Debruynehoek. Deze onderstelling wordt gemaakt door de plaatselijke ontginningen te bestuderen.

Het zou weleens kunnen dat de Pruisen en de Kozakken doelbewust voor hun verblijf in Bovekerke twee aparte plaatsen werden toegewezen. Door hen enigszins uit elkaar te houden, links en rechts van de Bovekerkestraat, werd er mogelijk onderlinge rust nagestreefd.

Beeld van een kampement van Kozakken²¹.

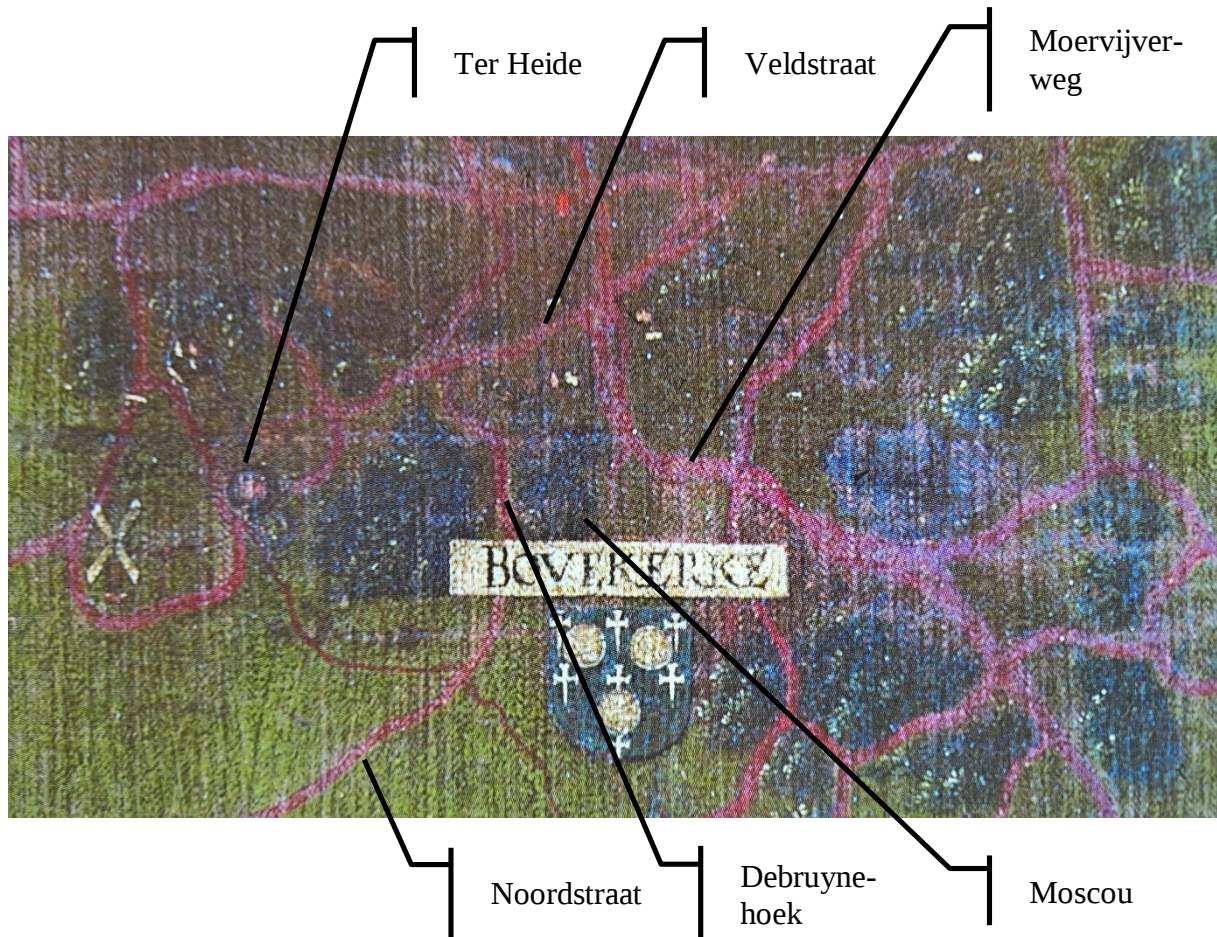
²⁰ Paesmans vond ook een brief van 12/02/1814, waarin wordt geklaagd over het verblijf van de kozakken in Ledeberg.

²¹ Fragment uit Brussel, Koninklijke Bibliotheek Albert I, Printenkabinet, farde Histoire 1814, Les Alliés à Paris, campement des Cosaques.

De ontginningsevolutie

De Pourbuskaart (1571) is de oudste kaart die we kunnen bestuderen om ons een beeld te vormen van de evolutie van het bosbestand in Bovekerke.

Alhoewel de kaart weinig nauwkeurig lijkt, kunnen we toch aan de hand van een aantal wegen, die in dikke roze verf werden geschilderd, ons onderzoeksgebied afbakenen.

Fragment uit de Pourbuskaart (1571) van het noorden van Bovekerke.

Volgens de kaart ligt het gebied dat later Moscou zal noemen, ingesloten tussen het tracé van de Noordstraat-Debruynehoek en de Moervijverweg²². Binnen deze twee wegen is een donkere zone geschilderd, die vergelijkbaar is met de zone ten oosten van kasteel Ter Heide. We mogen aannemen dat de kleur een bosgebied met vermoedelijk een sterk vochtig karakter weergeeft²³.

Of de Noordstraat²⁴ toen reeds de verbinding maakte tussen de kruising Noordstraat-Debruynehoek en Moervijverweg is moeilijk te achterhalen. De schilder heeft immers het woord Bovekerke op deze plaats aangebracht. Mogelijk wijst een fijne roze lijn boven de eerste K op een verbindingspad²⁵.

²² De verlengde tracé van de Moervijverweg liep aanvankelijk langs de noordoostelijke gemeentegrens van Bovekerke en Koekelare tot de Veldstraat. Dit was voor een deel langs het bestaande boswegeltje tussen de Boverkerkestraat huisnummers 18 en 20 en de Noordstraat.

²³ De blauwe kleur op de kaart (hier geaccentueerd in grijs) kan wijzen op het feit dat er in dit gebied aanvankelijk behoorlijk wat vijvers waren.

²⁴ In de ommeloper van Bovekerke (1675) noteert men reeds *de noortstraete ande Suyt oostzijde* van het 4de begin.

²⁵ Zie verder.

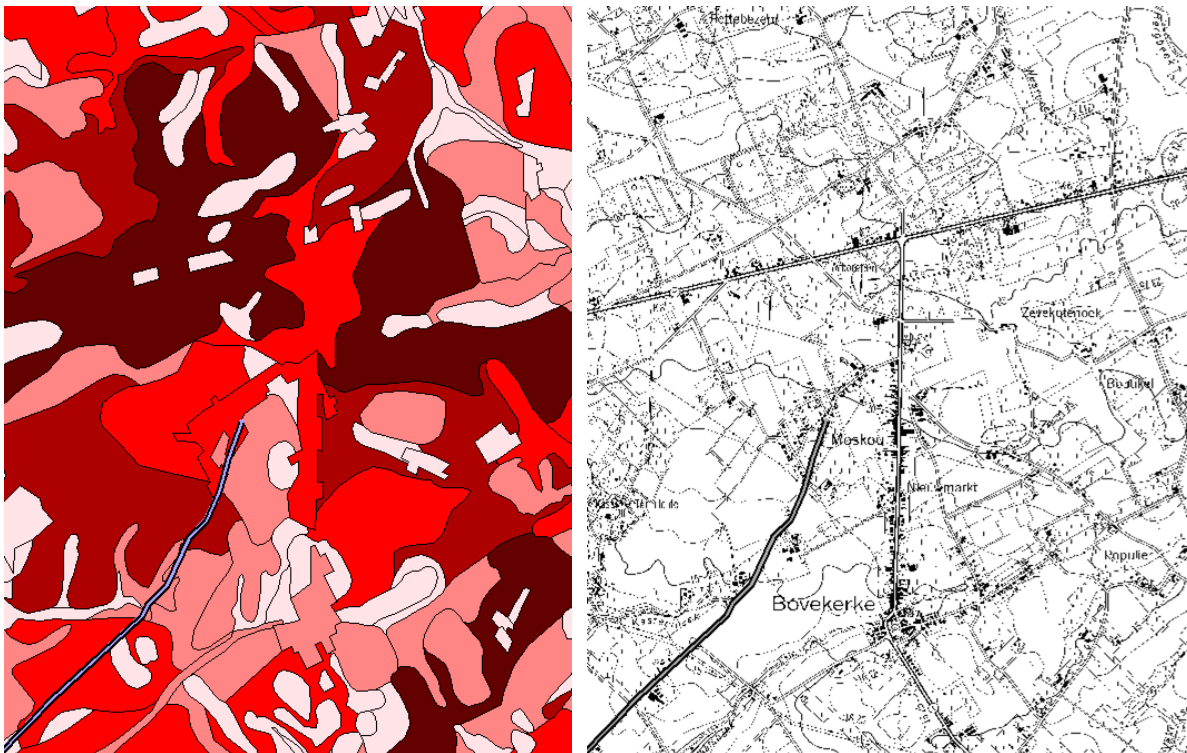
■ Hypothese i.v.m. het bosbestand

Algemeen weten we dat er in Vlaanderen vanaf de 15de eeuw een tekort aan hout werd ervaren. Men ging daarom vanaf de 16de eeuw over tot de import van hout. In de 17 - 18de eeuw kwam ook de beschikbaarheid van kaphout in het gedrang. De prijs van hout steeg bijzonder van 1680 met een maximum in 1820. Pas eind 17de eeuw – begin 18de eeuw werden nieuwe aanplantingen gedaan²⁶.

De algemene evolutie van het bosbestand in Vlaanderen zal ook in Koekelare voelbaar geweest zijn.

Als we de Pourbuskaart (1571) meer in detail bekijken valt het ter hoogte van de Veldstraat op, dat daar waar we nu de Koekelaarse bossen kennen, dit gebied niet in dezelfde donkere kleur werd geschilderd. Het gebied krijgt een overwegende groene tint. Dit wijst misschien op gedegenereerde heidegronden.

Als we een vergelijking maken met de bodemkaart, dan stellen we vast dat de textuur van de grond ook verschillend is.

Bodemkaart en topografische kaart voor het noorden van Bovekerke.
De verschillende kleuren tonen de textuurverschillen van de grond.

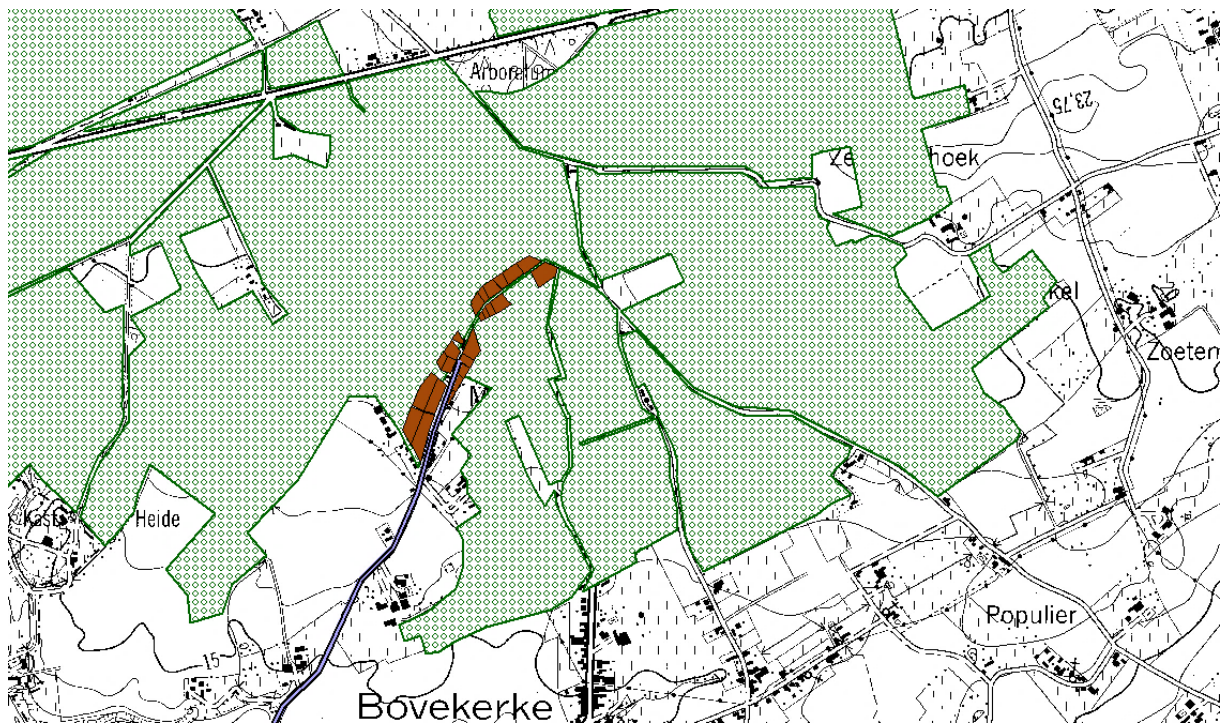
Het is mogelijk dat de Pourbuskaart ons voor de tweede helft van de 16de eeuw een verschil toont van het bosbestand voor de omgeving van het latere Moskou en de bossen van Koekelare.

²⁶ Naar prof. E. Thoen, UGent, cursus Nederzettingsgeschiedenis (2004-05) en Ecologische geschiedenis (2005-06).

Dat er net zoals op andere plaatsen in Vlaanderen eind 17de - begin 18de eeuw ook in Koekelare nieuwe aanplantingen werden gedaan kunnen we staven aan de hand van de ommeloper uit 1705-1711. Men spreekt in het landboek immers over *nieuw busg* en *jonck bush*.

In Vlaanderen doet zich later, rond 1740, nog een nieuwe golf van ontginningen voor.

Op onderstaande kaart werden de contouren van de bossen die op de Ferrariskaart (1771-78) te zien zijn via een GIS-systeem²⁷ op de huidige topografische kaart getekend.

Fragment van de topografische kaart van Bovekerke met het bosbestand volgens de Ferrariskaart (1771-78).

Met de bovenstaande informatie kunnen we aannemen dat de Ferrariskaart ons een beeld toont van een deels opnieuw aangeplant bos dat ten vroegste vanaf het midden de 18de eeuw terug werd gekapt.

We kunnen deze hypothese kracht bijzetten door meer in detail de percelen te bestuderen.

In het GIS-systeem werden daarom de percelen van de Popp-kaart uit 1843 geprojecteerd op de topografische kaart.

Het valt ons op dat strookpercelen ten noorden van het dorp van Bovekerke, in het bijzonder nabij Moscou, een N.W.-Z.O.-oriëntatie hebben. De percelen staan haaks op enkele ontginningsassen waarbij de toenmalige Portweg, de huidige Populiereweg en de Vladsostraat, richting zijn²⁸. Eén ontginningsas is vandaag nog gekend als de *dreve*, meer specifiek is deze gelegen tussen Bovekerkestraat nr. 100 en 118. Ook het noordelijk deel van de Noordstraat en de weg in het noorden van Moscou zijn vandaag wegen op een voormalige ontginningas. Andere assen vallen samen met perceelsgrenzen.

²⁷ Geografisch Informatie Systeem, softwareprogramma Arcview.

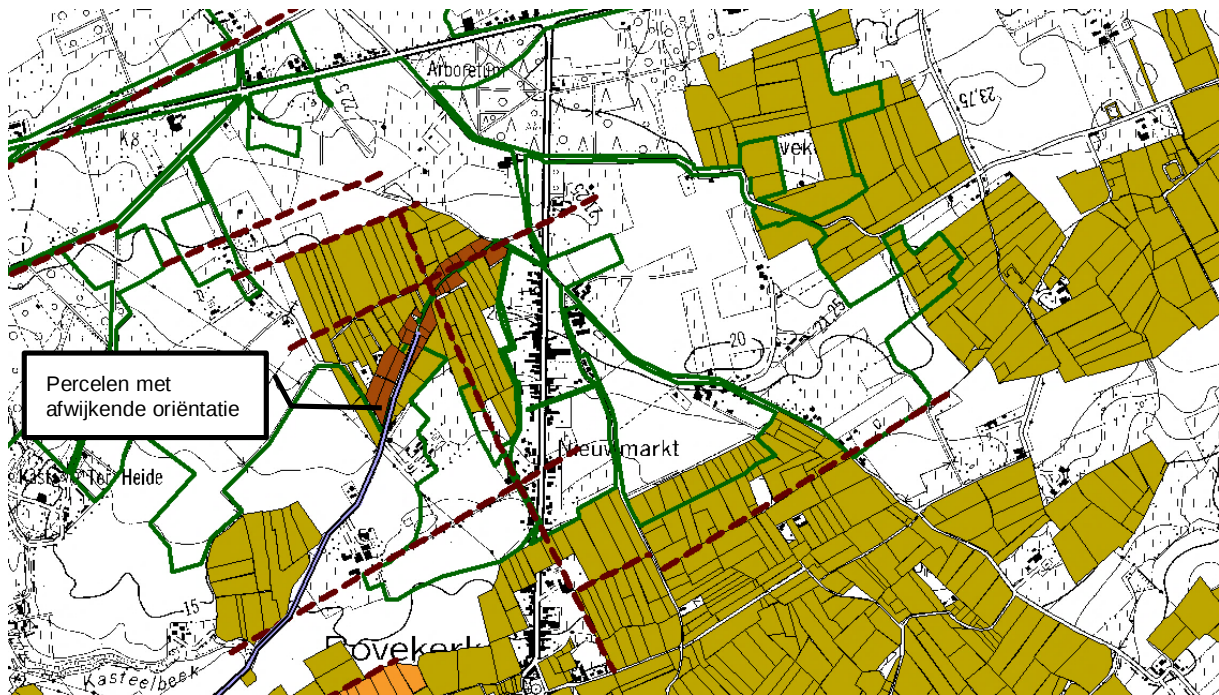
²⁸ Het zuidelijk deel van Bovekerke werd veel eerder ontgonnen, zie Staelens, Landbouwbedrijven uit de vroege en volle Middeleeuwen, JBS 2008, p. 197-239 en Staelens, Portweg alias Crommestraat, JBS 2010, p. 193-250.

Zicht uit de jaren 1970 op de *dreve* vanuit de kerktoeren van Bovekerke. (Foto: G. Staelens).

De noordelijk weg in Moscou is gelegen op een ontginningsas. Jaarlijks werd er tijdens Moscou-kermis in de jaren 1970 op zondagvoormiddag een vinkenzetting georganiseerd. (Foto: G. Staelens).

Fragment van de topografische kaart van Bovekerke met de percelen van de Poppkaart (1843).
Op deze kaart werden ontginningsoriëntatie en ontginningsassen in stippellijn aangebracht.

Het noordelijk tracé van de Noordstraat en Moskou vormden aanvankelijk één doorlopende ontginningsas (zie omcirkeling).

Op beide bovenstaande kaarten is te zien dat de Noordstraat zich op een specifieke strook percelen bevindt.

Op de bovenste kaart is duidelijk te zien dat deze percelen afwijken t.o.v. de strookpercelen met N.W.-Z.O.- oriëntatie. We mogen hieruit besluiten dat deze percelen uit een eerdere periode dateren. Het tracé tussen de kruising Noordstraat-Debruynehoek en Moervijverweg bestond reeds vóór de moderne Vlaamse ontginningen van rond 1740.

We vinden de bevestiging in de Ommeloper²⁹ van Bovekerke (1675) voor het al bestaan van de Noordstraat.

²⁹ Middeleeuws kadaster.

Onze eerdere bevinding bij het bestuderen van de Pourbuskaart (1571) was dat er mogelijk tussen de twee belangrijke tracés ten westen en ten oosten van het latere Moscou, in het bijzonder tussen de kruising Noordstraat-Debruynehoek en Moervijverweg, een verbindingspad was. Een fijne roze lijn boven de eerste letter K van de aanduiding Bovekerke was hiervoor indicatief.

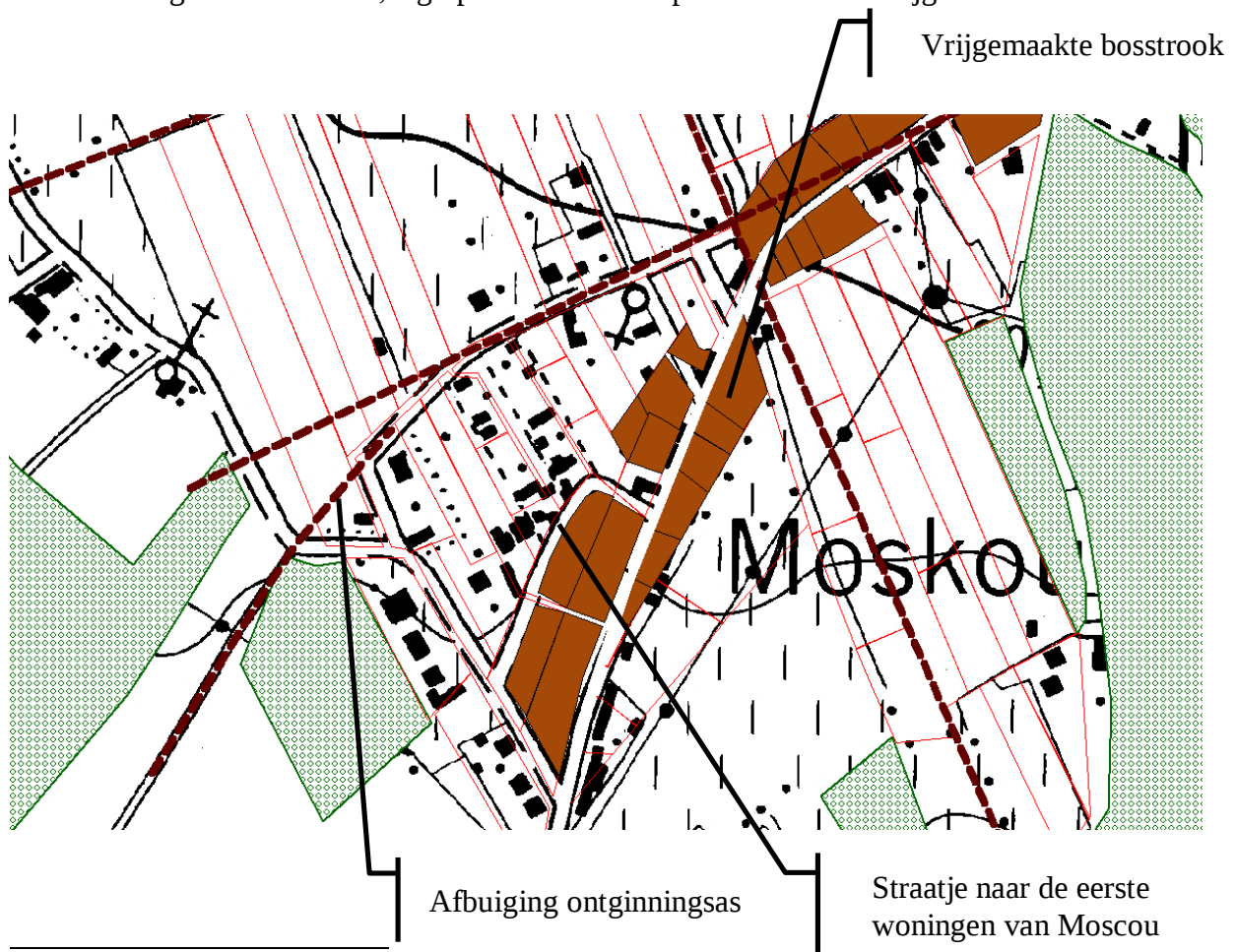
Aangezien we mogen aannemen dat percelen in een cultuurlandschap een behoorlijk blijvende stempel drukken, mogen we veronderstellen dat het verbindingspad reeds vóór 1571 aanwezig was³⁰. De percelen gaan bijgevolg terug tot een vrijgemaakte strook in het bos voor een verbindingspad. Waarschijnlijk kende de Noordstraat sindsdien een toenemend belang ten opzichte van het tracé van de Debruynehoek.

Het is ons verder opgevallen hoe relatief nauwkeurig de Pourbuskaart voor deze omgeving wel is.

■ Extra informatie

Als extra geven we nog mee dat de ontginningsas ten noorden van Moscou lijkt afgebogen te zijn om reden van de vrijwaring van de bossen rond het kasteel Ter Heide.

Het kortste verbindingsstraatje tussen Noordstraat en Debruynehoek dat toegang geeft tot de eerste woningen van Moscou, lag op de rand van de percelen van de vrijgemaakte bosstrook.

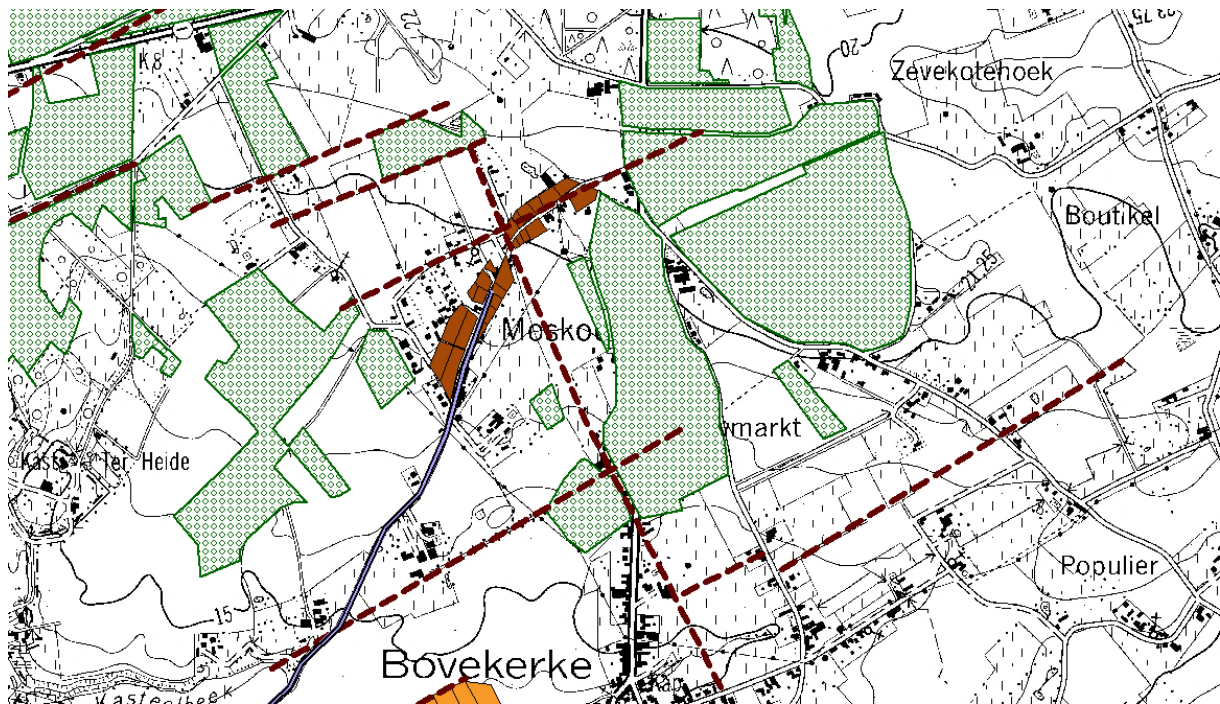

³⁰ In Staelens, Portweg alias Crommestraat, JBS 2010, p.212 werd gesuggereerd dat de Noordstraat een verbinding vormde naar Eindsdijk, een haventje in Vladslo langs de Handzamerivier.

■ De organisatie van ontginningen

De ontginningsassen en de ontginningsoriëntatie toonden aan dat de ontginningen uit het midden van de 18de eeuw in Bovekerke ter hoogte van het dorp startten en oprukten naar het noordwesten³¹. De Ferrariskaart gaf de toestand aan rond 1771-78.

Onderstaande kaart is een weergave van het bosbestand volgens de Vandermaelen-kaart³² (1846-54) dat in het GIS-systeem werd opgenomen.

Fragment van de topografische kaart met het bosbestand volgens de Vandermaelen-kaart (1846-54).

We kunnen stellen dat er rond 1846 een versnipperd bosbestand was.

Mogelijk rukten de ontginningen dus niet enkel en alleen op vanaf het dorp Bovekerke, maar zette men ook de ontginningen in vanuit andere zijden van het bosgebied.

De versnippering van het bosbestand moeten we in relatie brengen met verschillende eigenaars die gronden verwierven om er hout te kappen en om te vormen tot landbouwgrond.

Het was vooral de 18de eeuwse adel en burgerij uit de steden Brugge en Gent die de rechten verwierven om de ontginningen hier te organiseren. Ten noorden van Moskou stellen we grondbezit vast van van Severen. Ten zuiden en ten westen komen Le Bailly de Tillegghem, van Caloen en verder ten westen de Crombrugge de Pickendale als eigenaars voor³³.

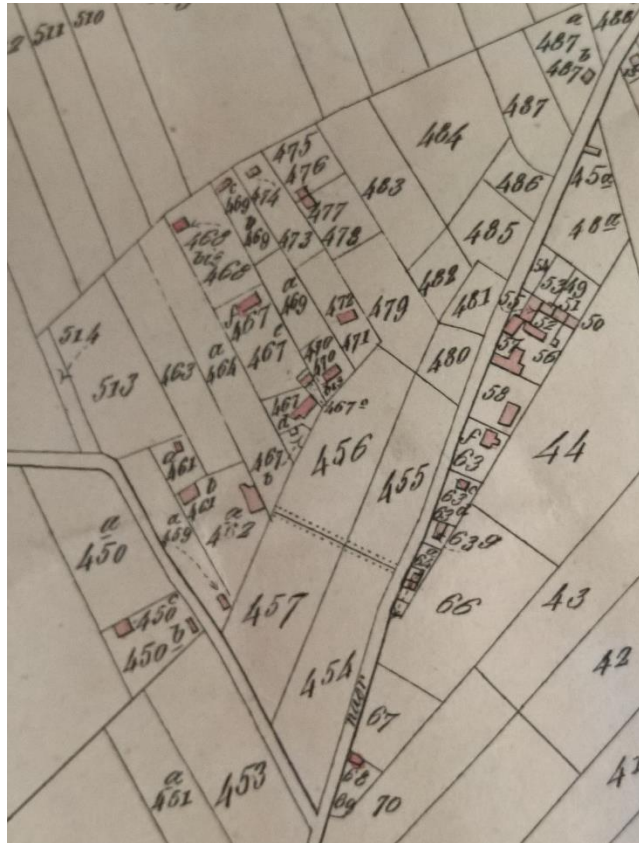
Vier percelen³⁴ van de vrijgemaakte bosstrook waren volgens een verkavelingsaanvraag in 1979 in het bezit van de Crombrugge de Loringhe.

³¹ De systematische ontginningen uit deze periode verliepen volgens de theorie van de opstrekende percelen. Deze percelen lopen verder dan de ingeplante boerderijen. Men noemt zoiets *Waldhufendorf*. De boerderijen werden typisch op de lijnen van de ontginningsoriëntatie ingepland. De boerderij van de familie D'Haene op perceel 450 (zie kaart verder in deze tekst) werd opgericht in het verlengde van de tussenruimte van de percelen 71 en 92. Deze ontginningsoriëntatie is verder te volgen op perceel 514. Later zal het zuidelijk deel van het tracé van de Debruynehoek niet meer door de boerderij mogen lopen, maar nu ten oosten van perceel 450 en 453.

³² Naar cartograaf Philip Vandermaelen.

³³ Volgens de legger van 1847 die behoort bij de Popkaart van Bovekerke.

³⁴ Percelen 454, 455, 456, 457. Zie volgende kaart.

De percelen 454, 455, 456, 457 – op de vrijgemaakte bosstrook – waren tot 1979 in het bezit van de Crombrugghe de Looringhe.

Tussenbedenking

Misschien zijn we met de familie de Crombrugghe de Looringhe de oorspronkelijke eigenaars op het spoor van de toenmalige nog beboste gronden tot het midden van de 18de eeuw? Meer onderzoek is nodig.

We mogen deze bedenking maken omdat ook het kasteel Ter Heyde, dat nabijgelegen is, eigendom was van de Crombrugghe de Pickendaele.

Beide families de Crombrugghe de Pickendaele en de Crombrugghe de Looringhe klimmen op tot familie de Crombrugghe die al in de veertiende eeuw notabelen waren in Gent en in de adel werden opgenomen vanaf 1657. François-Antoine-Hyacinthe de Crombrugghe (°Veurne 21/11/1748 - †Brugge 21/09/1802) blijkt de stamvader te zijn alle familietakken³⁵.

Het is niet onredelijk te veronderstellen dat de gronden, nabij Moscou, van de Crombrugghe de Pickendaele en van de Crombrugghe de Looringhe aanvankelijk samen eigendom waren van hun vader François-Antoine-Hyacinthe de Crombrugghe.

Wie de ontginningen uit het midden van de 18de eeuw organiseerde, de vader van François-Antoine-Hyacinthe de Crombrugghe (1748-1802) of iemand anders, is vandaag nog een raadsel.

³⁵ https://nl.wikipedia.org/wiki/De_Crombrugghe: François-Antoine-Hyacinthe de Crombrugghe zou twee dochters en negen zonen hebben gehad, van wie er vijf een familietak stichtten.

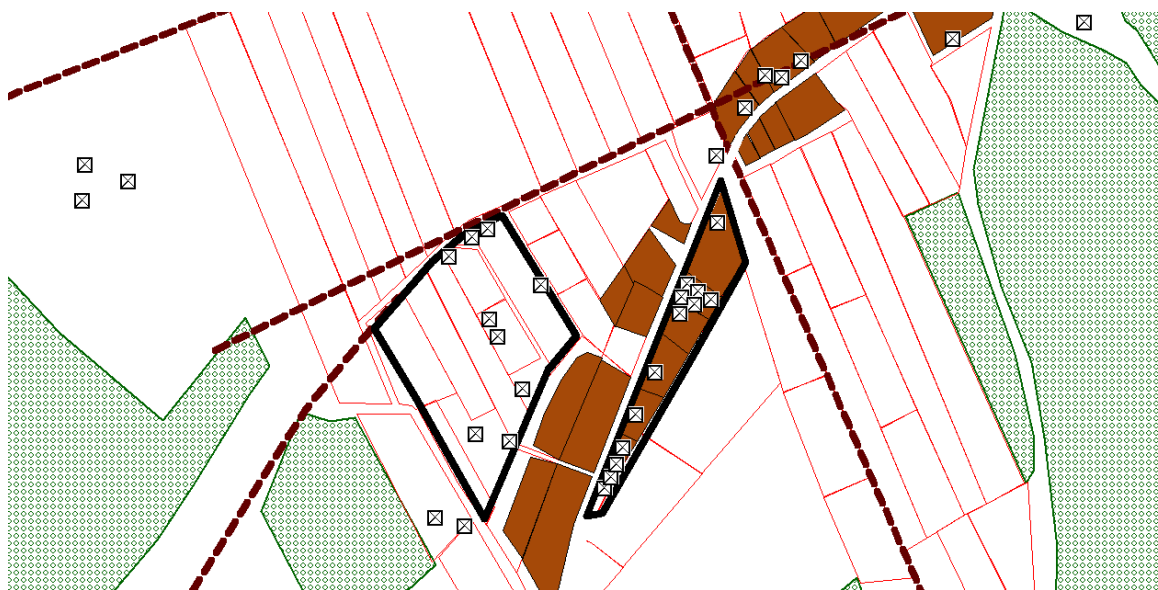
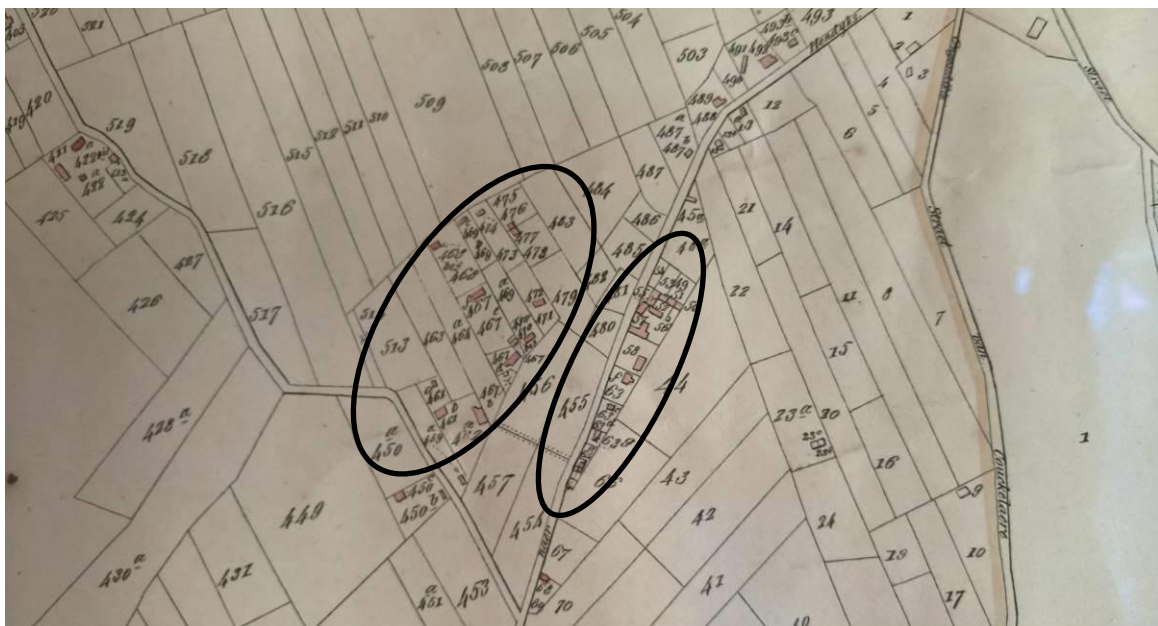
Vaak trokken eigenaars mensen aan om het ontginningswerk te doen. Men kan dit vergelijken met arbeiders die naar de bieten trokken of de fruitpluk gingen.

Soms bouwde men vooraf woningen om mensen aan te trekken om zo het zware ontginningswerk aantrekkelijk te maken. Soms lag ook het initiatief tot het bouwen van huizen bij zij die er dan later zouden gaan boeren. De heer kon via hen dan een oogje in het zeil houden.

■ Bewoning

Volgens de kadastrale kaart van 1843 en bijhorende legger treffen we de bewoning in Moscou voornamelijk aan in twee zones.

We zien enerzijds een groep woningen ten noordwesten van de Noordstraat, tussen de noordelijke ontginningsdreef en de vrijgemaakte bosstrook voor de Noordstraat. Een tweede groep ligt ten oosten van de Noordstraat op de vrijgemaakte bosstrook (zie omcirkeling).

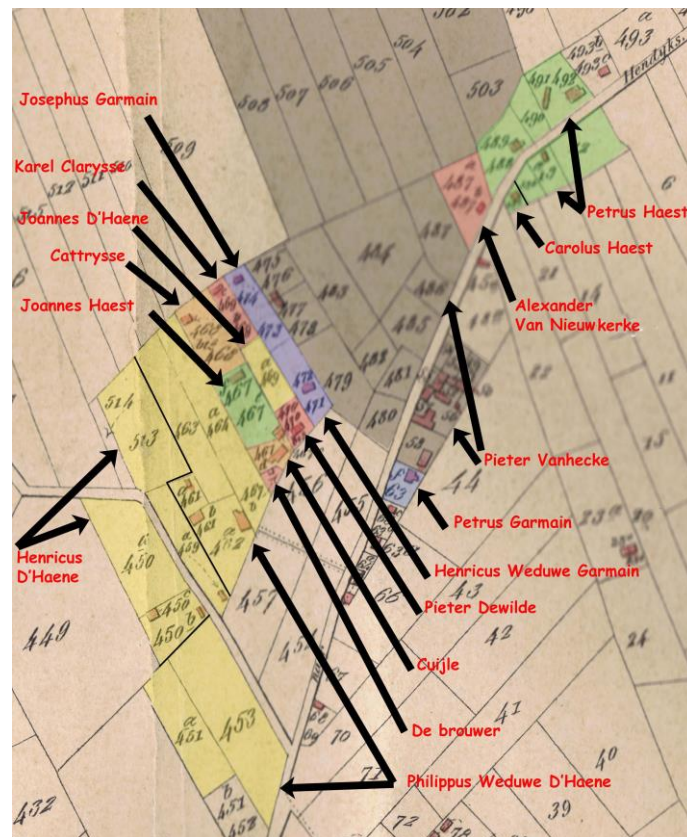
Bovenaan: Fragment uit de Poppkaart (1843).

Onderaan: GIS-kaart met de woningen, de ontginningsdreeven en aanduiding van de twee woonzones.

■ De eerste bewoning³⁶

De vroegste bron die we kunnen aanspreken is de ommeloper van Bovekerke (1675)³⁷. Landmeter Pieter Lust geeft te kennen dat er toen in het 4de begin³⁸, dat veel groter is dan ons onderzoeksgebied, slechts 3 huizen waren³⁹. De woningen liggen niet in ons onderzoeksgebied.

Om de eerste bewoning te kunnen achterhalen dienen we de informatie uit de kadastrale legger van 1843 te combineren met een genealogische studie⁴⁰.

Popp-kaart met aanduiding van de bewoners van Moscou rond 1843⁴¹.
De kleuren/grijschakeringen tonen aan de gronden in handen waren van een beperkt aantal families.

De kaart toont drie grote opdelingen aan. De percelen ten noordoosten behoren toe aan de familie Vanhecke en deze ten zuidwesten gaan terug tot de familie D'Haene. Tussen beide groepen treffen we percelen aan van diverse eigenaars. Nog meer ten noordoosten van de parcelengroep Vanhecke situeert zich nog een kleine groep percelen van de familie Haest.

³⁶ Dit hoofdstuk kwam tot stand in samenwerking met jeugdschrijver Patrick Lagrou wiens voorouders afkomstig zijn uit Moscou. Met dank.

³⁷ Rijksarchief Brugge.

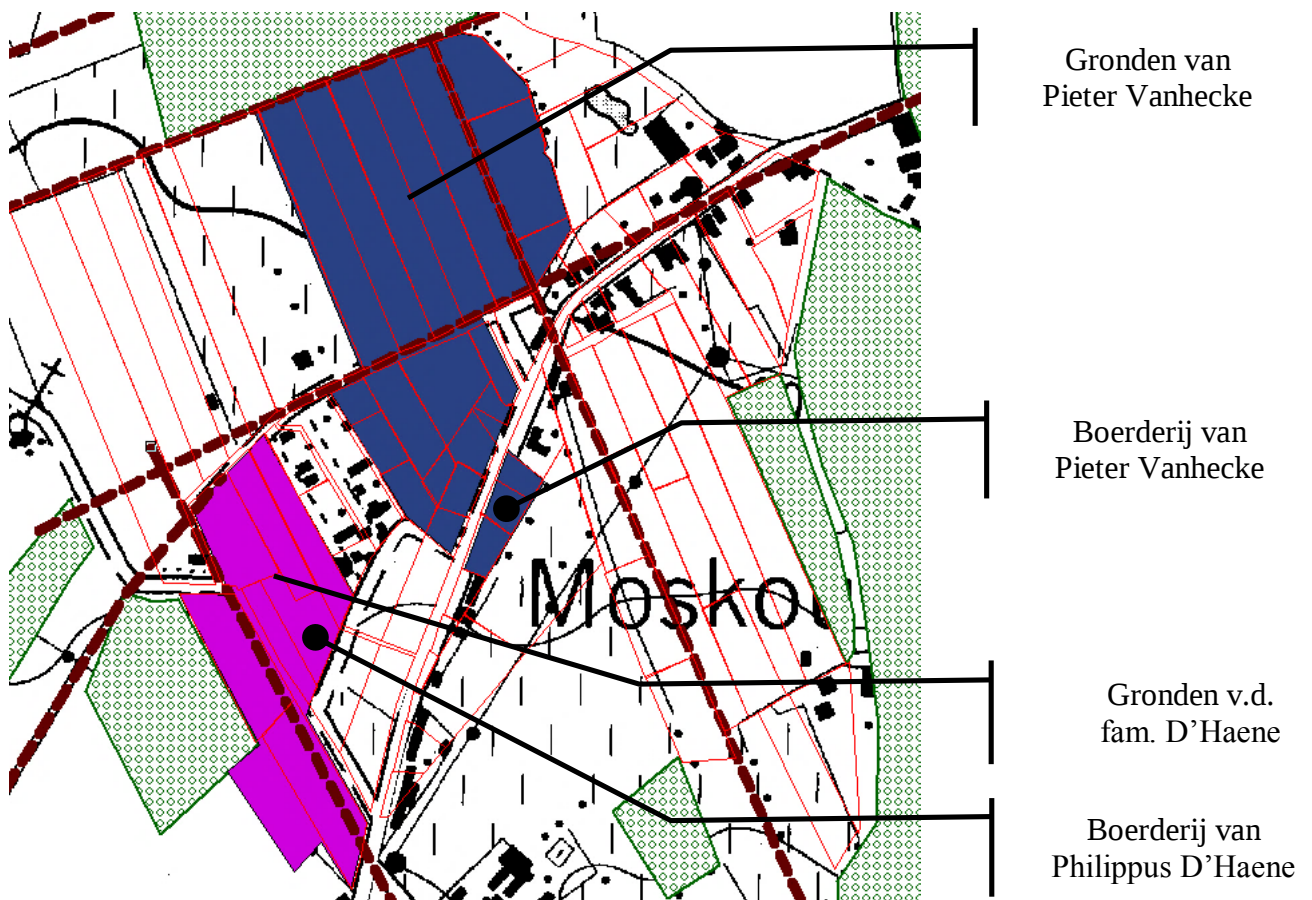
³⁸ Het 4de begin – een kadaster indeling - bevat slechts 16 artikels, 85 ghemeten en 98 roeden land. De beschrijvig van het 4de begin is beginnende ten Suyt Westhoucke in vergaderen van voorschreven straetke de noortstraete.

³⁹ De artikels Nr. 10 Guillaume Vandenbroucke, Nr. 12 Jan Dekeizere en Nr. 19 Lieven Depittere.

⁴⁰ De genealogische studie werd gedaan door Patrick Lagrou.

⁴¹ Figuur gemaakt door Patrick Lagrou.

De twee grootste groepen percelen brengen ons bij de families Vanhecke en D'Haene:

1. Pieter Vanhecke bezit de meeste landbouwgronden en is volgens de legger van 1843 de enige eigenaar. Opmerkelijk is dat zijn boerderij gelegen is op de vrijgemaakte bosstrook.

Pieter werd op 10/08/1791 in Bovekerke geboren als zoon van Petrus Jacobus Vanhecke en Maria Joanna Vandeverde.

Pieter huwde Bernardina Philippina Vanmaele (°Pervijze 1786) op 23/08/1814.

Hij stierf op 56-jarige leeftijd op 04/06/1848 in Bovekerke.

Zijn vader Petrus Jacobus Vanhecke werd eveneens in Bovekerke geboren op 18/04/1769 als zoon van Martinus Vanhecke en Leocadia Jacoba Cuijle (°Bovekerke 26/03/1743).

Grootvader Martinus werd op 21/02/1726 in Torhout geboren en kwam in Bovekerke wonen. Op 39-jarige leeftijd huwde hij op 30/04/1765 in Bovekerke met Leocadia.

Het is niet ondenkbaar dat Martinus Vanhecke rond 1760 vanuit Torhout naar Bovekerke kwam voor het ontginningswerk en zich vestigde op de vrijgemaakte bosstrook. Hij zou dan aan de basis liggen van een aantal generaties landbouwers die op dezelfde boerderij in Moskou bleven wonen.

De familie Vanhecke moet andere Vanhecke's hebben aangetrokken.

Zo kwam Petrus Joannes Vanhecke (=Pierre Jean) (°Handzame 05/01/1773) en zijn

echtgenote Maria Theresia D'Haene (°Handzame 10/02/1771) na hun huwelijk (Handzame 13/05/1794) naar Bovekerke wonen.

Volgens bevolkingsregister van Bovekerke kreeg het gezin op 25/10/1798 een zontje Charles Louis Vanhecke.

aujour d'hui quatre Brumaire L'an Sept de la République Française
à deux heures après midi pardevant moi Ange Desvigne Agent mu-
nicipal de la Commune de Bovekerke Canton de Dixmude dépar-
tement de la Flandre est comparu en la maison Commune Pierre Jean
Vanhecke journalier âgé de vingt six ans et le quel assisté de Joseph
Vandewalle Laboureur âgé de soixante deux ans et de Joseph De-
Scrijver Cultivateur âgé de quarante ans les trois demeurant
en cette Commune a déclaré a moi Ange Desvigne Agent mu-
nicipal que Marie Theresie D'Haene âgée de vingt huit ans son
Eponse en légitime mariage en la maison est accouchée d'un enfant
mâle qu'il m'a présenté et au quel il a donné les prénoms de
Charles Louis Vanhecke, d'après cette déclaration que Joseph
Vandewalle et Joseph Descrijver ont certifié conforme a la
vérité et la présentation qui lui a été faite de l'enfant dénommé
j'ai rédigé le présent acte que les deux pères Jean Vanhecke
père de l'enfant et les deux témoins ont signé avec moi.

Pieter Joannes Van hecke
Joseph Descrijver

Uittreksel uit het oudste bevolkingsregister van Bovekerke 1798-1799.

2. Maria Theresia D'Haene had een jongere broer Philippus Jacobus D'Haene (°Zarren 1777 - †Bovekerke 1842) die volgens de legger van 1843 eigenaar was van groot stuk grond. Aangezien Philippus een jaar eerder stierf dan de publicatie van de legger (1843), vermeldt het document als eigenaar van de gronden⁴² Philippus weduwe D'Haene.

En Jaere Achtien honderd twee en veertig, den zesden October, om vijf
uuren naemmiddag. Over ons Hubert Croot, Burgemeester, ambtenaar van den
Burgerstand der Gemente Bovekerke zijn gecompareerd: Henricus Daen
oud negen en dertig jaeren, Landman, zoon van den hier naar genaemden
overleden, en Carolus Deschijter, oud negen en dertig jaeren, veldwachter
bijeen woonende te Bovekerke, die mitte ons hebben verpland dat
Philippus Jacobus Daene, oud zes en zestig jaeren, geboren te Zarren
zoon van Anthonis Joannes Daene, overleden te Couckelaere en van
Joanna Clara Vanoverschelde overleden in des gemente werthman Land-
bouwer, woonende te Bovekerke, echtgenoot van Jacoba Constand
Huylle, oud drie en zestig jaeren Landbouwer woonende te Bovekerke
dogter van Antonius Huylle en van Leocadia Dewulf bijeen overleden
te Couckelaere, alhier overleden is in zijn woonhuys te Bovekerke

Uittreksel uit het bevolkingsregister van Bovekerke 1842.

De zoon van Philippus Jacobus D'Haene was Henricus Josephus D'Haene (°Bovekerke 1787). Hij had in 1843 een vergelijkbaar groot stuk grond als dat van zijn moeder.

⁴² Percelen A 451a, 453, 461a, 461b, 462a, 463, 464a, 468b

Het lijkt voor de hand te liggen dat hij de gronden erfde van zijn ouders. De twee stukken grond samen tonen aan dat dat de familie D'Haene een al even grote eigenaar was als Vanhecke.

Een andere broer, Joannes Josephus had een klein perceel tussen de eigendommen van Vanhecke en D'Haene. Volgens de legger was het perceel onbebouwd⁴³.

De genealogische informatie toont aan dat bovenvermelde personen kinderen waren van Joannes Baptista D'Haene (°Kortemark 09/05/1744 - †Koekelare) en Joanna Clara Van Overschelde uit Handzame⁴⁴.

Aan de hand van de plaatsen waar hun kinderen geboren en gestorven zijn kunnen we het gezin volgen.

Maria Theresia D'Haene	(°Handzame 1771 - †Bovekerke 1821)
Joannes Josephus D'Haene	(°Zarren 1773 - †Koekelare 1834)
Anna Theresia D'Haene	(°Zarren 1774 - †Bovekerke 27/05/1779)
Philippus Jacobus D'Haene	(°Zarren 27/09/1777 - †Bovekerke 1842)
Macharius D'Haene	(°Bovekerke 1779 - †Bovekerke 1794)
Franciscus D'Haene	(°Bovekerke 1784 - †?)
Henricus Josephus D'Haene	(°Bovekerke 1787 - †?)
Carolus Josephus D'Haene	(°Bovekerke 1789 - †Bovekerke 1790)
Victoria Constantia D'Haene	(°Bovekerke 1791 - †Bovekerke 1794)

Meer precies kunnen we de periode afbakenen wanneer de familie D'Haene vanuit Zarren naar Bovekerke is komen wonen. Dit is tussen de geboortedatum van Philippus (°27/09/1777) en de sterfdatum van Anna Theresia (†27/05/1779).

Het ligt dus voor de hand dat het vader Joannes Baptista D'Haene⁴⁵ was die in Moscou kwam wonen. Als we 1778 als oriëntatiedatum hanteren was Joannes toen 34 jaar oud.

Vermoedelijk vatte Joannes Baptista D'Haene het ontginningswerk iets later aan dan Martinus Vanhecke.

Het huwelijk van Petrus Joannes Vanhecke (=Pierre Jean) en Maria Theresia D'Haene laat mogelijk vermoeden dat de twee families door huwelijk de eigendommen in bezit poogden te behouden.

⁴³ Joannes woonde in Koekelare. Al zijn kinderen zijn er geboren.

⁴⁴ Hun huwelijk dateert van 24/04/1770.

⁴⁵ Joannes Baptista D'Haene stierf in Koekelare op 04/08/1808. Zijn kinderen, die na zijn sterfdatum nog leefden, zullen eigenaars worden.

Karel Dhaene (°Koekelare 1815 - †Bovekerke 1898) en Catharina De Puydt (°Beerst 1821 - †Bovekerke 1896). Maria-Theresia D'Haene en Philippus Jacobus D'Haene waren tante en oom van Karel en woonden reeds vóór zijn geboorte in Bovekerke. Na 1866, het geboortejaar van zijn jongste zoon, is Karel in Bovekerke komen wonen. In Bovekerke wordt Karel herbergier van De Nachtegaal⁴⁶ en begint er ook een bakkerij. De foto is omstreeks 1895 vermoedelijk langs de Noordstraat voor hun huis genomen. (Foto: Patrick Lagrou).

⁴⁶ Info van Patrick Lagrou. Volgens J. Staelens in J. Heus, B. Lootens, G. Staelens, Sprokkelingen over herbergen in Koekelare, JBS 2010, p. 129 en 131-132, was herberg De Nachtegaal ondergebracht in de latere (verbouwde) woning van Florent Trio, tegenwoordig Noordstraat 22.

■ De versnipperde eigendommen⁴⁷

De legger toont ook aan dat andere families, zoals Haest en Garmain, minder grond in bezit hadden.

De familie Haest blijkt afkomstig te zijn uit Koekelare en vestigde zich in Bovekerke rond 1819. De familie Garmain waren geboren en getogen in Bovekerke⁴⁸.

De families Vannieuwkerke, Clarysse, Dewilde, Cattrysse, De Brouwer en Cuijle vermelden we nog als kleinere eigenaars.

De familie Cuijle blijkt ook van oudsher afkomstig te zijn uit Bovekerke. De andere families kwamen in Bovekerke wonen.

De versnipperde eigendommen tussen de gronden van Vanhecke en D'Haene vergen onze aandacht.

Het gemakkelijkst te traceren zijn voorlopig de huwelijken onder elkaar. Die ontbreken helemaal niet! Over een periode van minder dan honderd jaar zijn er 22 huwelijken tussen die 10 families waarbij 44 personen van die families betrokken zijn.

1. Vanuit de familie Vanhecke: 2 huwelijken.
 - Martinus, de vader van Pieter Vanhecke trouwt in 1765 met een Cuijle.
 - De kleindochter van Pieter Vanhecke, Marie Anne, trouwt in 1846 met Carolus Haest.
2. Vanuit de familie D'Haene: 7 huwelijken.
 - Joannes en Philippus D'Haene trouwen in 1803 en 1806 allebei met een Cuijle.
 - De zoon van Philippus D'Haene, Henri Joseph, trouwt in 1828 met Rosalie Colette Cattrysse.
 - 3 dochters van Joannes D'Haene, waaronder Rosalia Cecilia in 1830, trouwen met 3 broers Vannieuwkerke, waaronder Alexander.
 - De kleindochter van Joannes D'Haene, Eugenie Marie, trouwt in 1881 met Alois, de neef van Pieter Haest.
 - De kleindochter van Philippus D'Haene, Julie, trouwt in 1881 met Pieter, de kleinzoon van Joannes Haest.

⁴⁷ Met dank aan Patrick Lagrou voor dit hoofdstuk. Hij geeft volgende opmerkingen mee: in de legger komen grove fouten voor in de schrijfwijze van de namen. Z is de naam Cuffé onbestaande. Het enige alternatief dat het onderzoek aanwees, was de naam Cuijle. Verder heeft de auteur de namen Vannieuwkerke verwisseld met Van Nieuwenhuyse, een naam die in die periode in Bovekerke nergens voorkomt. De aangegeven voornamen en beroepen en verwantschappen komen echter perfect overeen met Vannieuwkerke. Ook had de schrijver de heel veel voorkomende naam Garmain vervangen door de amper voorkomende schrijfwijze Schermain.

⁴⁸ De vader van de vermelde eigenaars in de legger van 1843, Henricus Josephus en Petrus Josephus Garmain is Franciscus Leonardus en was in Bovekerke geboren in 1735.

3. Vanuit de familie Haest: 8 huwelijken.

- De zus van Pieter Haest, Coleta Sophia, trouwt in 1824 met Macharius, de zoon van Henricus Josephus Garmain.
- De zoon van Joannes Haest, Désiré, trouwt in 1830 met Anna Theresia Debrouwer, kleindochter van Henri Joseph.
- Carolus Haest trouwt in 1846 met Marie Anne, kleindochter van Pieter Vanhecke.
- De zoon van Joannes Haest, Henricus Josephus, trouwt in 1855 met een Cuijle.
- De dochter van Carolus Haest, Mathilde, trouwt in 1873 met een Cuijle.
- De neef van Joannes Haest, Alois trouwt in 1881 met Eugenie Marie, de kleindochter van Joannes D'Haene.
- De kleinzoon van Joannes Haest, Pieter, trouwt in 1881 met Julie, de kleindochter van Philippus D'Haene.
- De kleinzoon van Joannes Haest, Désiré, trouwt in 1883 met Louise, waarschijnlijk kleindochter van Pieter Dewilde.

4. Vanuit de familie Garmain: 6 huwelijken.

- Petrus Josephus en Henricus Josephus Garmain trouwen in 1806 en in 1798 elk met een Cuijle.
- De zoon van Henricus Josephus Garmain, Macharius, trouwt in 1824 met Coleta Sophia, de zus van Pieter Haest.
- De dochter van Henricus Josephus Garmain, Catharina, trouwt omstreeks 1827 met Pieter Dewilde.
- De dochter van Henricus Josephus Garmain, Regina Constantia, trouwt in 1830 met Karel Clarysse.
- De zoon van Henricus Josephus Garmain, Philippus Jacobus, trouwt in 1835 met Idonia Francisca Cattrysse.
- De zoon van Petrus Josephus Garmain, Carolus Franciscus, trouwt in 1840 met Joanna Clara, de zus van Pieter Dewilde.

5. Vanuit die 5 resterende families: 12 huwelijken.

- Philippus Franciscus, de broer van Alexander Vannieuwkerke trouwt in 1822 met Eugenia Carolina, de zus van Pieter Dewilde.
- Alexander Vannieuwkerke trouwt in 1830 met Rosalia Cecilia, de dochter van Joannes D'Haene. Zijn twee broers doen hetzelfde.
- Karel Clarysse trouwt in 1830 met Regina Constantia, de dochter van Henricus Josephus Garmain.
- Pieter Dewilde trouwt in 1827 met Catharina, de dochter van Henricus Josephus Garmain.
- Joanna Clara, de zus van Pieter Dewilde, trouwt in 1840 met Carolus Franciscus, de zoon van Petrus Josephus Garmain.
- Louise, waarschijnlijk kleindochter van Pieter Dewilde trouwt in 1883 met Désiré, de kleinzoon van Joannes Haest.
- Rosalie Colette Cattrysse, dochter van Henricus, trouwt in 1828 met Henri Joseph, de zoon van Philippus D'Haene.
- Idonia Francisca Cattrysse, dochter van Henricus, trouwt in 1835 met Philippus Jacobus, de zoon van Henricus Josephus Garmain.

- Florentina Debrouwer, dochter van Henri Joseph, trouwt in 1837 met een Cuijle. Haar zoon, Carolus Ludovicus, trouwt in 1873 met Mathilde, dochter van Carolus Haest.
- Anna Theresia Debrouwer, kleindochter van Henri Joseph, trouwt in 1851 met Désiré, de zoon van Joannes Haest.

Gezinsfoto van Alois Haest (°Bovekerke 24/01/1852 - †Brugge 05/03/1940) en Eugenie Marie D'Haene (°Koekelare 27/05/1859 - †Brugge 07/12/1932).
De kinderen zijn Leon (1882-1966), Leontine (1883-1948), Prosper (1885-1933) en Maria (1893-1984).
De foto werd vermoedelijk gemaakt rond 1900. (Foto: Patrick Lagrou).
Eugenie D'Haene was de dochter van Karel Dhaene (zie vorige foto).

Karel D'Haene. (Foto: Patrick Lagrou).

■ Conclusie

Er zijn weinig harde bewijzen om het ontstaan van het gehucht Moscou te achterhalen. We kunnen enkel vanuit een aantal verschillende invalshoeken een hypothese proberen te onderbouwen.

We kunnen voorzichtig besluiten dat Moscou teruggaat tot een ontginningsgehucht dat vermoedelijk ontstond in de tweede helft van de 18de eeuw.

Twee families, Vanhecke en D'Haene, lijken zich te komen vestigen in het midden van de 18de eeuw aan de rand van een toenmalig bospad. Vandaar uit vatten zij mogelijk de eerste grote ontginningswerken aan. Hun opdrachtgever(s) was/waren vermoedelijk te zoeken in de 18de-eeuwse adel of burgerij in de steden Brugge en Gent.

De gronden van de eerste bewoners situeren zich voornamelijk op enigszins minder aantrekkelijke gronden voor landbouwexploitatie (op grote schaal). Meer precies zijn hun gronden te situeren op een spie tussen een ontginningsdreef (de noordelijke weg in Moscou) en een bospad (de latere Noordstraat)⁴⁹.

Naarmate de nazaten van de families onderlinge familiebanden aangaan ontstaan er op de strook waar hun gronden elkaar raken kleine versnipperde percelen. Deze kleine eigendommen worden tot op heden met kleine wegeltjes ontsloten.

⁴⁹ Staelens, De Poortwegh alias Crommestraete, JBS 2010, voetnoot 51.

■ Impressie van Moscou in de jaren 1970⁵⁰

Woning van Marcel Alossery (°Bovekerke 23/09/1912 - †Loppem 27/01/2003) en Julia Crevits (°Bovekerke 11/11/1908 - †Bovekerke 10/07/1977).
De grond werd bij vergunning van 09.06.1987 verkaveld. Heden Moscou 33A.

Woning Romanie (°Bovekerke 09/05/1894 - †Torhout 20/12/1984) en Irena D'Hooghe (°Bovekerke 28/11/1897 - †Roeselare 24/09/1988).

Woning van Julien Vandenbroucke (°Koekelare 04.09.1904 - †Torhout 15/12/1987) en Maria Deforce (°18/10/1911 - †Torhout 08/11/1991). Maria was ook gekend als Marguerite Gysel.
Voor hun woning ligt in de beginjaren 1970 nog een akker (percelen 454, 455, 456 en 457).

⁵⁰ Foto's gemaakt door G. Staelens voor een diavoorstelling ter gelegenheid van een schoolfeest van de vrije basisschool.

■ Sprokkelingen uit de geschiedenis van Moscou

■ Over de Noordstraat

Uit de notulen van de Bovekerkse gemeenteraad van 3 november 1891 kunnen we afleiden dat Moscou een belangrijke woonwijk was in de gemeente. De gemeenteraad had toen als voornaamste onderwerp de dure werkzaamheden die men zou uitvoeren aan de Moscoustraat samen met de Vladslotstraat⁵¹.

“De burgemeester legt over een bestek en begroting opgemaakt door den heer Onder Ingenieur van Veurne in date den 1^e oktober 1890 betrekkelijk het maken in asch van een deel van den weg genaamd Moscou welkers onkost belooft tot fr. 8.800,- die noodzakelijk in het belang der openbare gezondheid, op de eene of de andere wijze moet hersteld of vernieuwd worden op eene lengte van 854 meters te beginnen van aan den steenweg dweers door den wijk Moscou tot aan het laatste huis van Denecker.

Hij geeft ook lezing van de ministeriële besluiten waaruit blijkt dat er bijzondere kredieten gestemd zijn om in de gemeenten te helpen in het uitvoeren van werken op de buurtwegen en voor de openbare gezondheid.

Gezien dat den wijk Moskou de grootste bevolking teld van geheel de gemeente, bestaande uit kleine gebruikers en veel kleine woningen, alwaar ook veel commercie gedaan wordt.

Gezien dat dezen weg in de winter volstrekt ongebruikbaar is, doordien den grond van kleiachtigen aard is en de wateren niet kunnen afloopen dus zeer schadelijk voor de openbare gezondheid

Gezien dat er aldaar over eenige jaren een publieke pomp is geplaatst geweest die een groot voordeel aan de bevolking van dezen wijk heeft teweeggebracht.

Overwegende dat de voorschreven werken van de hoogste noodzakelijk zijn, en zonder uitstel zouden moeten uitgevoerd worden in het belang der openbare gezondheid.

- 1. Voorberoeppen bestek en begroting goed te keuren*
- 2. In den kost dier werken bij te dragen tot 2/3*
- 3. Dezelve bij gespaarzaamheid te moeten doen, gelijk vormig de begroting in het bestek onder toezicht der heere Ingenieur en bij overleg van het bewijs van onderneming.*
- 4. De Hooge Overheid zeer eerbiedelijk te bidden tot bekomen eens hulpgeld van den staat en de Provincie gelijk aan het 1/3 alsmede eene buitengewone subsidie, uit de gestemde kredieten door het ministerie voor den uitvoer van dergelijke werken in gemeenten die daartoe weinig middels hebben, ter oorzake hunner arme bevolking zoo als deze in dit geval verkeert*

Gedaan te Bovekerke den 3 Oktober 1891, Burgemeester Braem”.

Het bestek en de begroting waren al één jaar eerder aangekomen in Bovekerke.

⁵¹ De aanbestediging voor de werkzaamheden aan de Vladslotstraat zouden uitgevoerd worden binnen de 2 jaar nadat de provincie West-Vlaanderen subsidieerde.

Dit wijst op een uitstelgedrag bij het toenmalig gemeentebestuur. Dit is begrijpelijk want volgens de zitting van 15/08/1890 zat er op 09/07/1890 slechts 568,08 fr. in de gemeentekas⁵². In dezelfde zitting besliste men tot de “*verkoop van boomen langs de kalsijde van Couckelaere naar Werken*” om extra financiële middelen te verwerven voor het leggen van “*eener nieuwe kalsijde en asscheweg*”⁵³.

Al in 1876 was er een plan en een begroting gemaakt voor het “*kasseyen der twee deelen dorpstraeten*”. Het plan werd door de “*Arrondissemts kommissaris*”, verwijzend naar de “*kommissaris der wegen voor Veurne-Diksmuide*” voorgesteld voor een totaalbedrag van 6.935,35 fr. Het project was echter te duur voor de gemeente Bovekerke.

Twee jaar later was er volgens de zitting van 06/02/1878 een herziening van de beraadslaging. De gemeenteraad wilde het project pas uitvoeren bij “*gespaarzaamheid*” en vroeg een subsidie van één derde van de kostprijs bij provincie en staat.

In 1884, opnieuw zes jaar later, was er een nieuwe brief van de arrondissementscommissaris. Nu was de wens om de Portweg (huidige Vladслоstraat nabij het dorp) te verbinden met de Noordstraat, zoals we vandaag het tracé van de Vladслоstraat kennen⁵⁴.

De burgemeester van Vladсло liet het Bovekerkse gemeentebestuur weten dat Vladсло niet kon meehelpen vooraleer de steenweg van Werken, door Vladсло, naar Beerst was aangelegd.

Na vijf jaar, in 1889, kwam er druk van de gouverneur. De gemeente Bovekerke zou instemmen maar wilde maar één derde van de kostprijs betalen⁵⁵.

Zitting 20 april 1889 – n° 42:

“*De burgemeester geeft lezing van den brief van Mijnheer den Gouverneur, in date den 11 dezer, 2de directie, 3 divisie, nr. 79388, waartuit blijkt dat de gevraagde gezondheidswerken, bij beraadslagingen van den 5 sept 1888 en 7 nov laatst, nogmaals niet kunnen toegestaan worden, uitreden dat de gemeenteraad maar besloten heeft in den onkost der aanveerde gezondsheidswerken er alleenlijk bij te dragen tot 1/3 en dezelve daarenboven bij gespaarzaamheid te doen uitvoeren.*”

Gezien de bovengemelde beraadslagingen waaruit blijkt dat alle uit te voeren werken bij dringendheid zouden behooren gedaan te worden.

Gezien dat den onkost voor eene arme gemeente, zooals deze, zeer groot is, om de 2/3 van den algemeenen onkost af te dragen.

Overwegende nogtans dat het onmogelijk is alle die werken nog langer uit te stellen...”

De provincie stemde in om 2/3 te betalen, maar Vladсло wilde nog niet meewerken. Zij wilden immers eerst alle kosten kennen voor de steenweg van Werken naar Vladсло en Beerst.

⁵² In 1884 was de jaarwedde van de gemeentesecretaris 500 fr., de jaarwedde van de gemeenteontvanger was in 1879 130 fr en evolueerde naar 175 fr. In 1875 verdiende de veldwachter 500 fr.

⁵³ Deze twee wegen zijn de Noordstraat en Vladслоstraat (toen nog Portweg).

⁵⁴ De verbinding van Bovekerke met het station van Esen was nu belangrijker geworden. De inhuuldiging van de spoorlijn *Chemin de fer de Lichtervelde-Furnes* dateert van 9 mei 1858.

⁵⁵ Door de beslissing zouden bezandingswerken in de Noordstraat en de Burgemeester Van Ackerestraat niet worden uitgevoerd. Een jaar eerder tonen de notulen expliciet aan dat de financiële toestand slecht is: Zitting 05.09.1888: “*Ten gevolge der wet van den 14n maart 1876, op het gemeene fonds is de gemeente geruineerd, door dien zij reeds meer dan 12.000 fr. in die kas heeft moeten storten en er slechts gedurende dientijd ongeveer 2.500 fr heeft uitgetrokken*”.

Zitting 26 oktober 1889 – n° 150:

“Beantwoordende uwen geeerden brief van den 21 sept ll.

Het spijt ons te moeten berigten, dat onze gemeenteraad niet van zin is, een plan te laten maken van den steenweg ontworpen, tussende gemeente Vladslloo & Bovekerke, voor alleer wij de kosten kendt, welke zullen spruiten uit den ontworpen steenweg van Beerst naar Vladslloo en Wercken, en de geldmiddelen waarover wij beschikken kome”.

Op 24.02.1890 – zitting n° 155 besliste men om de weg dan maar te leggen tot aan de grens met Vladslloo.

“Gezien zijne beraadslaging van 26 oct. laatstleden, aanveerdende het leggen van eenen steenweg leidende van de dorpplaats in de richting van Vladslloo tot aan de limiet der gemeenten.

Gezien het bestek opgemaakt door gemelde heeren Ingenieurs beloopende ter som van fr. 54.052,23.

- *1/3 deel zijnde 18.017,41 worde afgedragen*
- *2/3 toelagen van den staat en provincie af te vragen, mits voorschotten*
- *gezien de geringe middelen onzer gemeente buitengewoon hulpgeld.*
- *lening of de verkooping van bomen langst den steenweg Bovekerke-Werken”.*

Het project voor het nieuwe tracé over de Bovekerkse Plaatsebeek kostte nu 54.052 fr. Bovekerke zou slechts bijdragen voor een bedrag van 18.017 fr.

Eind 1890 volgde het openbaar onderzoek⁵⁶.
Er was veel protest in Bovekerke.

Tijdens de zitting n° 164 van december 1890 hadden zich een groot aantal mensen aangeboden op de gemeenteraad om tegen *“den gemelden weg te reklameren”*.
Men vroeg ook een steenweg op de wijk Mosko.

Het protest werd opgelost door de Noordstraat tot de woning van Charles Denecker⁵⁷ te verharderen met as.

Het wegdek van de Noordstraat veranderde ten vroegste begin 1892 van zand⁵⁸ naar as⁵⁹.

In 1926 werd de Noordstraat aangelegd als een grintweg met vertakking naar de Debruynehoek. De vijf petroleumlantaarns die de gemeente op belangrijke hoekpunten tot dan had staan verdwenen ook uit het straatbeeld. Immers sinds 1926 nam de gemeente deel aan de Stichting der samenwerkende West-Vlaamsche Electriciteitsmaatschappij. Men bouwde een elektrische cabine en er kwam elektrische straatverlichting op het dorp en in de Noordstraat⁶⁰.

⁵⁶ Het openbaar onderzoek liep van 9 tot 24 nov. 1890.

⁵⁷ Kruising Noordstraat met het pad dat de verbinding maakt met de Bovekerkestraat via de Dreve.

⁵⁸ Volgens de Carte Topographique van 1872 had Bovekerke nog geen besteede straten (pavée) en grintwegen (empierrées). De zandwegen in Bovekerke hadden een totale lengte van 1.850 meter. De overige wegen waren in 1872 nog aardewegen.

⁵⁹ Later volgde de wet van 28.06.1896 ter verbetering der landbouwwegen: *“Als de boeren het geheele jaar over harde, effene wegen beschikken, waarover één enkel paard, één os of zelfs ééne koei de vracht kan trekken welke drie of vier paarden door de huidige modderpoelen onzer landwegen met moeite kunnen halen, dan worden de bedrijfskosten der boerderijen voorzeker gevoelig verminderd”*. Er was een subsidie mogelijk voor de tussenkomst in de transportkost bij de aankoop van afval van steengroeven, stukken baksteen, sintels (uitgebrande steenkool) en assen.

⁶⁰ De uitvinding van de gloeilamp door Edison dateert van 1879. In 1881 werd de gloeilamp op de wereldtentoonstelling in Parijs voorgesteld. Tijdens de wereldtentoonstelling van 1889 in Parijs was de verlichting van de Eiffeltoren de eerste manifestatie waar kunstlicht werd gebruikt. In 1926, 37 jaar na de wereldtentoonstelling wordt Bovekerke voorzien van kunstlicht.

Er volgden nog verhardingswerken⁶¹ voor een deel van de Noordstraat in 1928. In 1949 werden in Bovekerke meerdere wegen in beton aangelegd⁶². De Noordstraat werd echter niet meegenomen in beton.

In 1951 was er een algemene uitbreiding van het elektriciteitsnet. Er werden 8 nieuwe straatlichten geplaatst. Er kwamen nieuwe elektriciteitspalen in de Noordstraat, de Steenweg op Koekelare en de Middelstraat⁶³.

De Noordstraat als grintweg verdween in 1952⁶⁴. Vanaf toen dateert de eerste *tarmac* in de Noordstraat.

BOVEKERKE

IRGERLIJKE STAND

Overlijden :
fons Clarysse, 80 jaar, wedn. van Esther Vandesteene.

BOVEKERKSE ZUSTER NAAR KONGO

Op 12 sept. jl. vertrok Eerw. Zuster Michel, in de wereld Margriet scroos, voor de 5e maal naar haar missiepost in Kongo. Zuster Michel trok de eerste keer op 6 jan. '46 naar Tshikapa waar ze verbleef tot '54. Van 1954 tot 1956 verbleef ze Luebo. Ze kwam voor de eerste maal terug naar Bovekerke in januari 1957. Haar 2e afreis dateert in 25 febr. 1957 naar een nieuwe missiepost te Kamina. Zij kwam voor de tweede maal op rust in de eerste dagen van december 1964, in terug te vertrekken op 11 dec. '64. Dan was haar bestemming Iluaburg. Na enkele maanden daar hebben verbleven werd zij verlaaat op 17 okt. 1966 naar Tshikapa. In de eerste dagen van aug. '68 kwam ze terug te Bovekerke en vertrok opnieuw op 12 sept. '68 naar haar zelfde missiepost. Thans dit voor haar de 5e afreis naar Tshikapa, waar er 60.000 inwoners jn. Gedurende vele jaren is zij daar overste van de Normaalschool voor meisjes, waar 250 internen jn. Daar zijn er bij die van 80 tot 10 km te voet komen met hun acht kledingstukken op het hoofd. Thans verblijven in deze school 10 oosterzusters en 3 leken-professoren, allen uit België. We wensen Zuster Michel bij haar 5e afreis naar Kongo een vruchtbaar apostolaat toe.

MUSIEKNIEUWS

Zondag a.s. zal onze plaatselijke muziekmaatschappij deelnemen aan de grote kermis te Werken, waar jn. in de namiddag een wandelkoncert zal uitvoeren.

OMHALING MISSIEWERK

De omhaling gedaan voor de 5e afreis van Zuster Michel bracht de som op van 5.800 fr.

VERGADERING DUIVENKLUB

In voorbereiding op de grote kermis wordt zondag 25 sept. een bestuursvergadering gehouden in het lokaal bij André Blicke. Aanvang te 13 uur.

NIEUWE STRAATNAMEN TE BOVEKERKE

De raad van Bovekerke kwam voor een der laatste keren in de geschiedenis bijeen, in een zeer kalme zitting.

Het voornaamste punt van de jongste raadszitting was het geven van een aantal nieuwe straatnamen aan bepaalde wegen, in het licht van de nabijge fusee en gezien sommige straten dezelfde namen hebben in Koekelare. Er valt op te merken dat iedereen een nieuw en ander huisnummer zal krijgen te Bovekerke.

De Moervijverweg, een grensweg met Koekelare, wordt thans op zijn geheel zo geheten, vanaf het huis Wilfried Maascho tot het huis Willy Vanroose. De thans bekende gedeelten De Nieuwmarkt, Populiere en eind Zuidstraat verdwijnen dus.

Kasydehoek wordt Provinciebaan, gezien de ligging in het verlengde van de Provinciebaan te Koekelare, vanaf het huis Charles Debruyne tot het huis René en Alfons Debruyne.

De Portweg verdwijnt ook, en wordt Populiereweg. Deze nieuwe straat begint aan het huis Roger Beuckelaere tot het huis Pol Niville dus met einde aan de Werkenstraat.

De Zuidstraat wordt herdoopt in Burgemeester Van Ackerstraat. Deze burgemeester bestuurd te Bovekerke vanaf 1854

tot 1884. Hij woonde op de Schapershoeve, een der grootste hoeven van de gemeente. Hij was ook schenker van het Hoogaltaar in de parochiekerk.

Deze straat gaat vanaf het huis Roger Klimpe tot het huis Roger Vernack.

De huidige Koekelarestraat wordt Bovekerkestraat, vanaf het huis Jozef Vandebrande tot het huis Wed. Lucien Hemeryck. Het Dorp valt dus volledig weg. De Glazenstraat wordt Konijnenstraat. Vanaf het huis Van Daele tot dit van de wed. Tant Noe zou de naam Kloosterstraat gegeven worden.

Raadslid Vanhooren vroeg dat namen van oudstrijders aan bepaalde straten zouden gegeven worden. Er wordt aangestipt dat er teveel oudstrijders op de gemeente zijn. Na bespreking wordt de naam Oudstrijdersstraat gegeven aan voormelde straat, daar het gedenkteken daar aangebracht is.

VERBETERING OPENBARE VERLICHTING

Twee palen van het elektriciteitsnet op de wijk Moscou zullen verplaatst worden gezien zij er hinderlijk zijn voor het verkeer. Deze palen bevinden zich aan het huis André Vermet en het huis Roger Velle. De kostprijs voor het verplaatsen van beide palen beloopt 9.160 Fr.

Ook de openbare verlichting zal een verbetering ondergaan, langs de Portweg waar een nieuw lichtpunt geplaatst wordt ter hoogte van de woning Maria Christiaen, en ook tussen de Middelstraat en de Nieuwmarkt langs de voetweg wordt halverwege een lichtpunt bijgeplaatst. Ten slotte wordt nog

een lichtpunt bijgeplaatst in de Koekelarestraat ter hoogte van de inrit Maurits Musseuw. De kostprijs bedraagt 7.700 Fr.

Raadslid Vanhooren vraagt waarom de paal voor de woning Gerard Doom langs de Koekelarestraat niet verplaatst wordt. Burgemeester Vansevanant meent dat de palen daar op kosten van de eigenaar dienen verplaatst en dat bij de toekomstige wegenwerken de mogelijkheid bestaat dat het elektriciteitsnet er ondergronds komt. De houten paal aan het huis Ermond Danneel wordt vervangen door een nieuwe op kosten van de maatschappij.

Er wordt voorgesteld een Bond van Gepensioneerden op te richten. Een eerste activiteit zou het inrichten van een reisje zijn, ingericht door een firma aan een mini-prijs. Vanaf 50 jaar zal kunnen aangesloten worden. Prijskaartingen enz... worden regelmatig voorzien.

De gemeentelijke begraafplaats wordt gereinigd tegen de kermis. Goedkeuring wordt verleend aan het politiereglement bij de aanstaande verkiezingen. Hetzelfde reglement als dat van Koekelare wordt van kracht.

Drie stopplaatsen zullen bijgeplaatst worden: aan de Konijnenmarkt, op het einde van de Middelstraat (huis Roels) en aan de inrit naar de wijk de Zothoek.

Na een bezoek van Studex worden sommige percelen aanvaard als bouwzone. Er kan echter geen goedkeuring gegeven worden langs de Middelstraat vanaf 't huis Raymond Portier.

Uit het krantenverslag over de laatste gemeenteraad van september 1970 blijken twee elektriciteitspalen hinderlijk te zijn voor de populair geworden personenwagens. (Weekkrant Torhoutsebode van de tweede week van september 1970).

⁶¹ De kostprijs was 49.932 fr. Er werd een lening aangegaan tbv 50.000fr. met een aflossingsperiode van 30 jaar.

⁶² Op 27/10/1947 werd door de gemeenteraad, na het vervullen van al de voorafgaandelijke formaliteiten bevel tot aanvang gegeven aan aannemer H. Mahieu uit Ieper om op 10/1/1948 de landbouwwegen, nrs. 4, 5, 6, 7 (d.i. Moervijverweg, Molenstraat, Burg. Vanackerstraat en Kleine Middelstraat) voor een bedrag van 2.994.801 fr. in cementbeton te verwezenlijken. 54.959 m² modderstraten werden betonwegen. Er werd een lening aangegaan voor het gemeentelijk aandeel tbv 1.450.000 fr. De uitvoering gebeurde in mei 1949.

⁶³ De verschillende benamingen voor de huidige Vladslstraat kunnen verward zijn. De Middelstraat had betrekking op de Vladslstraat. De huidige Middelstraat noemde aanvankelijk Kleine Middelstraat.

⁶⁴ 1.200 m grintwegen (Noordstraat, Portweg en Oudstrijdersstraat) werden toen verbeterd met *tarmac* voor een bestek van 506.534 fr.

■ Over de lokale handel

Om etenswaren en klein materiaal aan te schaffen waren de bewoners van Moscou tot op het eind van de 20ste eeuw aangewezen op enkele winkels langs de Noordstraat. We vernoemen volgende handelshuizen: Urbain Dewaele – Clara Garmein: bakkerij en algemene voedingswaren, Guido De Moor – Nicole Doom: textiel en onderhoudsproducten, Eric Hemeryck – Monique Vanneste: bloemen en planten, Willy Vanslembrouck – Andrienne Plezier: smid, potten & pannen, nagels en vijzen, Gustaaf Huyghe – Maria Vanysacker: potten, pannen, nagels en vijzen, voedingswaren en schoolgerief, Roger Deprez – Magda Sys: bakker en voedingswaren, Maurits Maeckelberg – Lisa Depoorter: voeding en bloemboeketten, Alice Bryon: stoffen, wol en toebehoren, Jozef Staelens – Irene Vanslembrouck: bierhandel en algemene voeding, André Haest – Godelieve Rommelaere: zuivelhandel (enkel als aan huis bedeling).

Zoals in elke Vlaamse gemeente waren er ook een ruim aantal cafés in Moscou. Voor een overzicht verwijzen naar het artikel Sprokkelingen over herbergen in Koekelare⁶⁵. We vermelden dat er in 1870 van de 40 cafés die Bovekerke toen had er zich 13 situeerden in Moscou.

We beperken ons verder tot twee handelszaken die werk verschaften.

Breiatelier - Diamantslijperij

Sylvain De Moor (°Semmerzake 13/08/1897 – †Bovekerke 19/11/1968) en Bertha Piens (°Dikkelvenne 10/12/1896 - †Bovekerke 1974) vestigden zich op 13/03/1923 in Moscou. Ze startten een breiatelier voor het maken van sokken en ondergoed. Er werkten een 27-tal vrouwelijke arbeidsters.

Een breihandel was populair in Oost-Vlaanderen, maar in Bovekerke onrendabel. Het breiatelier werd in 1960 omgevormd tot een diamantslijperij.

De officiële inschrijving van de diamantslijperij van 1ste klas dateert uit 1962. De inschrijving stond op naam van Florent Trio die aan de overzijde woonde in Noordstraat 22 en via zijn vrouw een familieband had met Sylvain De Moor. De zaak werd uitgebaat via pvba Loeters uit Diksmuide. Tot 1975 werkten er 18 arbeiders⁶⁶ in de slijperij.

Dit gebouw was eerste een breiatelier en later een diamantslijperij ondergebracht (Foto: G. Staelens).

⁶⁵ J. Heus, B. Lootens, G. Staelens, Sprokkelingen over herbergen in Koekelare, JBS 2010, p. 129 en 131-132.

⁶⁶ Het aantal arbeiders van het breiatelier en de diamantslijperij werd meegedeeld door de dichtste buur Nicole Doom.

Groentenverwerking

André Demuynck (°Bovekerke 23/01/1928 – †Bovekerke 04/12/1981) bouwde naast zijn kleine boerderij, gelegen langs Noordstraat nr. 2, een aanzienlijke loods waarin in de jaren 1970 groenten, voornamelijk wortelen, werden gewassen. Het bedrijf was echter een kort leven geschoren. De aangegane investeringen waren te zwaar. We schetsen het kader.

De jaren 1960 waren voor de landbouw een scharnierpunt. Steeds minder mensen van de actieve bevolking waren werkzaam in de landbouw. Vanaf 1967 zorgde de E.E.G. ervoor dat de graanprijzen overal identiek zouden zijn. Om het inkomen van de landbouwers te garanderen evolueerde men naar een gesubsidieerde landbouw.

Algemeen werden de prijzen van de landbouwproducten te hoog, nam de export af en ontstonden overstocks. We herinneren ons de begrippen boterberg en melkplas.

De traditionele landbouw veranderde in een agro-industrie en de boeren werden loonlandbouwers. In opdracht van veevoederfabrieken werden pluimvee en varkens gekweekt. Voor conservenfabrieken werden bepaalde groenten gekweekt. In de jaren 1970 gebeurde dat voor 70% van de landbouwproducten. Tussen 1966 en 1986 verdrievoudigde de productie.

Na de opkomst van de conserven consolideerde de activiteit. Iets minder dan 50% van de activiteit kwam in handen van de bedrijven Le Soleil (Mechelen), Marie Thumas⁶⁷ (Leuven) en Alibel (Eernegem). Het bedrijf Star van Joseph Talpe uit Kortemark was een andere belangrijke lokale speler in de conservenmarkt.

Het wassen van groenten was door de grote machines kapitaalintensief. Er was daarbij ook lokale concurrentie. Bedrijven als Darras uit Vladslo en Verduyn uit Kortemark waren ook actief in dit marktsegment.

Geleidelijk aan steeg ook het belang van de diepvriesgroenten. Conservenfabrieken dienden deze trend te volgen, maar kwamen in concurrentie met multinationals⁶⁸.

Tijdens deze evolutie kregen kleinere lokale handelaars, als André Demuynck met een kleinere productiecapaciteit, het moeilijk. Zijn bedrijf ging in falen. De gronden werden per 23/04/1977 verkaveld om met de verkoop de schulden af te lossen⁶⁹.

■ Bevolking

Eerder in dit artikel was reeds te lezen dat in 1891 “*den wijk Mosko de grootste bevolking teld van geheel de gemeente*”⁷⁰.

De wijk Moscou en het dorp hadden toen de grootste concentratie van de inwoners. Als belangrijkste reden moeten we het ontbreken van beschikbare bouwgronden op andere plaatsen vermelden.

Gemeentesecretaris Bruneel geeft te kennen dat er tussen 1900 en 1950 slechts 10 nieuwe woningen in Bovekerke werden gebouwd.

⁶⁷ Bonduelle nam Marie-Thuma over in 1980.

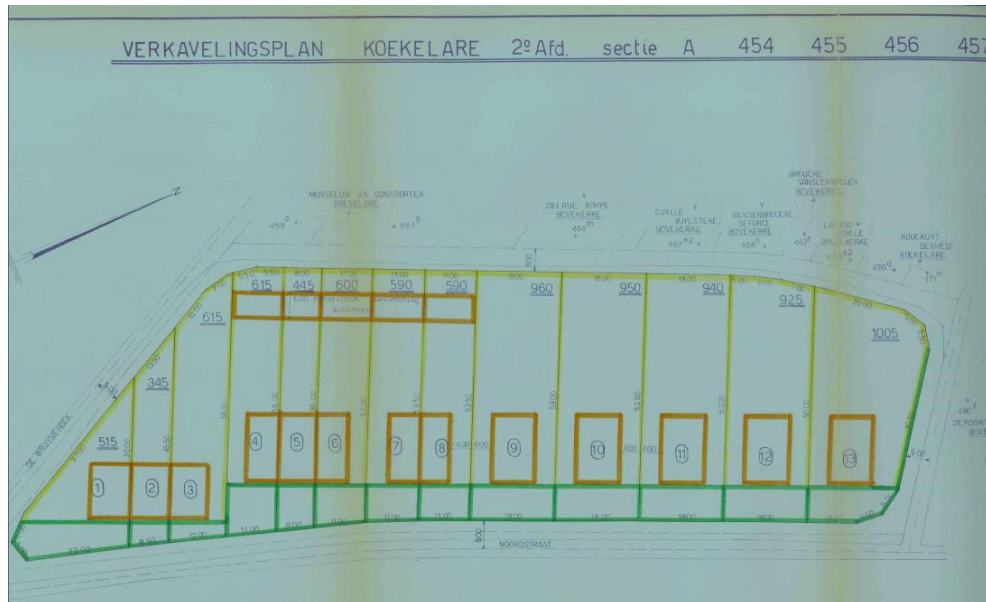
⁶⁸ De firma Star werd Bonduelle, Dujardin. De sloop van de gebouwen van de Star in Kortemark dateert van begin 2010.

⁶⁹ De loods werd een aardappelmagazijn voor de handel van Jacques Derycke.

⁷⁰ Notulen van de Bovekerkse gemeenteraad van 3 november 1891.

De meeste gronden waren toen in het bezit van grootgrondbezitters die hun familiegoederen behielden. De uitdrukking “*de rogge groeit tot in de klokkegaten*” dateert van toen.

Door de verkaveling van 1979 langs de Noordstraat op de percelen 454, 455, 456 en 457 kon er een inhaalbeweging gebeuren en werden jonge gezinnen aangetrokken.

Verkavelingsplan voor 13 loten, vergund op 30/04/1979. Er volgde nog wijzigingen op 02/07/1990 en 28/01/1998 inzake de voorschriften.

De verkaveling werd aangevraagd door de familie Michel de Crombrugghe de Looringe en Marie-José de Cazes.

De eerste bouwvergunning werd afgeleverd op 13/05/1979 voor huisnummer 52. Het duurde echter nog lang vooraleer er nieuwe woningen werden opgetrokken. Dit blijkt ook uit de hogere frequentie van bouwvergunningen die pas vanaf 1992 werden afgeleverd⁷¹.

Zicht op de braakliggende grond (percelen 454, 455, 456 en 457). Tijdens Moscoukermis eind de jaren 1970-begin jaren 1980 werd de ruimte benut als parking. (Foto: G. Staelens).

⁷¹ Noordstraat Nr. 40: 02/08/1990, Nr. 56: 29/06/1992, Nr. 44: 19/04/1993, Nr. 42: 28/02/1995, Nr. 48: 11/04/1995, Nr. 50: 23/04/1996, Nr. 54: 27/01/1998, Moscou 2A: 07/02/2000, Moscou 2B: 07/02/2000, Nr. 46: 15/10/2001.

Na de goedkeuring van een nieuwe verkaveling (10/10/2006) kwamen rond 2010 nog meer jonge gezinnen naar Moscou wonen.

Verkavelingsplan (voor 8 loten) van de eigendom van Marnix Vermeersch – Nadine Vermet.

Door de twee recente verkavelingen heeft de wijk Moscou samen met de Noordstraat opnieuw een groot aandeel in het bevolkingscijfer van Bovekerke. Dit kunnen we afleiden uit de status van 04/02/2015:

Straten	Aantal bewoners	Aantal woningen
Bovekerkestraat ⁷²	293	116
Moscou	107	39
Noordstraat	145	61
	-----	-----
	252	100
Konijnenstraat	12	6
Oudstrijdersstraat	23	10
Populiereweg	153	55
Werkenstraat ⁷³	54	24
	-----	-----
	242	95

Tabel met bevolkingscijfers, 04/02/2015.

⁷² Tussen 1950 en 1952 was er bouwgelegenheid langs de Bovekerkestraat met staats- en provinciepremie. In twee jaar tijd werden er 29 woningen opgetrokken.

⁷³ De woningen langs de Bovekerkestraat werden niet meegenomen in het totaalcijfer voor het dorp. Het ontbreken van deze woningen werd ruim gecompenseerd door de woningen in de Populiereweg en de Werkenstraat op te nemen, maar dan nog komt het dorp pas op de derde plaats.

Feestelijkheden

De grote bevolking op Moscou zorgde ervoor dat de wijk er een aparte kermis op na hield.

In de jaren 1970 viel Moscoukermis steeds op 15 augustus, maar deze datum blijkt geen vaste traditie te zijn.

Gemeentezitting: 25/06/1887 – n° 15: Publiekfeest

Er wordt lezing gegeven van eene aanvraag tot het geven van publieke feesten op de wijk Mosko inzonder op de 24 july naast.

*Gezien dat er niet belet om feesten van dien aard toe te staan;
Heeft besloten: de bovengemelde aanvraag wordt zonder tegenwerpingen eenpariglijk toegestaan.*

Het organiseren van een bijkomende kermis naast de traditionele kermis van de 4de zondag van september⁷⁴ is geen uitzonderlijk feit. Zo was er steeds op 25 juni de kleine kermis – ter ere van St.-Gertrudis.

Gemeentesecretaris Bruneel schreef hierover “Er was een toeloop van volk, vooral landbouwers die een bezoek brachten aan hun familie of vrienden. Ze gingen dan de landbouwvruchten gezeitigen. Thans (lees 1952) echter is dit vroegere gebruik vervallen en gaat onopgemerkt voorbij”.

⁷⁴ In 1884 kondigde men de kermis aan op zaterdag met “het schieten van het kanon”. Op maandag en donderdag was er vuurwerk. We lezen nog: “Het schepenkollegie te belasten, te zorgen dat er niet gespeeld worde met orgels of andere instrumenten, op de straten of in de herbergen en alle ruststooringen te beletten”.